

Η ΠΡΩΤΗ ΚΑΘΑΙΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΤΟΥ Ε΄ ΤΟΥ ΚΑΡΑΚΑΛΟΥ

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος ὁ Ε΄ ὁ Καρακάλος¹, ἐγεννήθη ἐν Δημητσάνῃ περὶ τὰ τέλη, πιθανῶς, τῆς ΙΖ΄ ἑκατονταετηρίδος, ἄγνωστον πότε ἀκριβῶς². Κατ' ἀρχὰς ἐφοίτησεν εἰς τὴν Σχολὴν

¹ Τὸ οἰκογενειακὸν ἐπίθετον Καρακάλος ἀπαντᾶται ἐν Πελοποννήσῳ. Ὡς γνωστὸν, μία τῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους φέρει τὸ ὄνομα Καρακάλου, ἡ δὲ παράδοσις τῶν Μοναχῶν σχετίζει τὸ ὄνομα τοῦτο πρὸς τὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥώμης Καρακάλλα, πρὸς ὃν βεβαίως οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν. Ἐπίσης ἐν τῇ Ἀργολίδι, ἐντὸς κοιλάδος παρὰ τὸ ὄρος Ἀραχνατον, ὑπάρχει Μονὴ ἐπικαλουμένη τοῦ Καρακάλου ἢ Ξεροκαστέλλι (Μ. Λαμπρυνίδου, Ἡ Ναυπλία σελ. 56 ἐν σημ. Ἐν Ἀθήναις 1898). Κατὰ τὸν μακαρίτην Σπυρίδωνα Λάμπρον αἱ Μοναὶ αὗται δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ἐπωνομάσθησαν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου Κ/πόλεως Κυρίλλου τοῦ Ε΄, ἐνεκεν οἰωνδήποτε εὐεργεσιῶν. (Νέος Ἑλληνομνήμων τόμ. Η΄ (1911) σελ. 236-237).

² Αἱ περὶ αὐτοῦ εἰδήσεις εἰσὶ συγκεχυμέναι· ἄλλοι ὑπερεπαινοῦσιν αὐτόν, ἄλλοι δὲ σκαιῶς γράφουσι περὶ αὐτοῦ. Τὰς βιογραφικὰς εἰδήσεις περὶ αὐτοῦ ἀρμόμεθα ἐκ τῶν δύο καθαιρέσεών του, περὶ ὧν ὁ λόγος ἔσται κατωτέρω. Ἐπίσης ἴδε Σεργίου Μακραιοῦ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία παρὰ Κ. Σάθου, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη τόμ. Γ΄ σελ. 203 κ.έ. 214 κ.έ. Ἐν Βενετίᾳ 1872. Βενδότη Γεωργίου, Προσθήκη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Μελετιοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν τόμ. Δ΄ σ. 86 § 9, σελ. 87 § 11 κέ. Ἐν Βιέννῃ 1795. Κωνστ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Τὰ σφζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ Συγγράμματα, ἔκδοσις Σοφ. Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμων τόμ. Α΄ σελ. 447-479. Ἀθήνησι 1862. Ζαχαρίου Ν. Μαθῆ, Κατάλογος ἱστορικῶς τῶν πρώτων Ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐφεξῆς Πατριαρχῶν τῆς ἐν Κων/λει Ἁγίας καὶ Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἔκδοσις Β΄. σελ. 151-153. Ἐν Ἀθήναις 1884. Κωνσταντίου Α΄ τοῦ ἀπὸ Σιναίου, Βιογραφία καὶ συγγραφαὶ αἱ ἐλάσσονες Ἐκκλησιαστικαὶ καὶ Φιλολογικαὶ, καί τινες ἐπιστολαὶ αὐτοῦ. Ἐξεδόθησαν ὑπὸ Θ. Μ. Ἀριστοκλέους σελ. 156. Ἐν Κων/λει 1866. Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου, Ἡ Κωνσταντινούπολις τόμ. Β΄. Παράρτημα Γ΄ σελ. 541-542. Ἀθήνησι 1862. Ἐλευθερίου Ταπεινοῦ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς ἐπαρχίας Μελενίκου ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ τόμ. ΙΒ΄ σελ. 64, 79, 80 κ.έ. 87 κ.έ. 95 κ.έ. 100-102 κ.έ. 126-127. Ἐν Κ/πόλει (1892-1893). Μανουὴλ Ἰω. Γεδεῶν, Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 641-642, 644-645 κ.έ. Ἐν Κων/πόλει 1884. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐτεροδιδασκαλία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὴν Ἄλωσιν, ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ τόμ. Γ΄ σελ. 595-599, 671-673, 718-722, 774-780 κ.έ. Κων/λις (1882-1883). Τοῦ αὐτοῦ, Ἐτεροδιδασκαλία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν κάτω χρόνων, ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ τόμ. Θ΄ σελ. 197-200, 259-262, 270-272, 279-280. Ἐν Κων/πόλει (1888-1889). Τοῦ αὐτοῦ, Κυρίλλου Λαυριώτου Πατριαρχικὸν Χρονικὸν νῦν πρῶτον ἐκδιδόμενον, ἐν Ἀθηναίῳ Συγγράμματι περιοδικῷ τόμ. Γ΄ σελ. 45 κέ. Ἀθήνησιν (1877). Κ. Κοῦμα, Ἱστορία τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων τόμ. Ι΄ σελ. 397-398. Ἐν

τῆς Μονῆς τοῦ Φιλοσόφου¹, εἶτα, κατὰ τὴν τελευταίαν κατάληψιν τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων² τῷ 1715, συνελήφθη αἰχμάλωτος καὶ ἐστάλη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Ἅγιον Ὅρος, ὡς ἀναφέρεται ἐν τῇ Α΄ καθαιρέσει αὐτοῦ· ἐπειδὴ ὅμως ἦτο ἀδόκιμος διὰ τὸν μοναχικὸν βίον, ἐξεδιώχθη ὑπὸ τῶν μοναχῶν καὶ ἦλθεν εἰς Πάτμον, ἔνθα ἠκροάσατο τοῦ Μακαρίου Καλογεῶ³, χειροτονηθεὶς μάλιστα καὶ ὑπ' αὐτοῦ μοναχός. Ἐκδιωχθεὶς ἐκεῖθεν διὰ τὴν ἀνοίκειον αὐτοῦ διαγωγὴν, ἦλθεν εἰς Κ/πολιν, ἔνθα ὑπηρέτησε τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ. Ἐν ἔτει 1737 ἐξελέγη Μητροπολίτης Μελενίκου, ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Ἀνθίμου⁴ ἐπὶ πατριαρχείας τοῦ Νεοφύτου τοῦ Ε΄ τοῦ ἀπὸ Καισαρείας, καὶ διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1745 ἔτους, ὅτε, πατριαρχεῦντος τοῦ Παΐσιου τοῦ Β΄ τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας τὸ γ', συνεπεία τῆς εἰς Καραπούζαν, ἐπιμονῆ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Κωνσταντίνου Μαυροκορδάτου ὑπερορίας τοῦ ἀπὸ Σερρών Νικομηδείας Γαβριήλ, ἐκλήθη ἐπὶ τὸν θρόνον τῆς Νικομηδείας τῇ 21^η Ἰανουαρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὡς ἀναφέρεται ἐν τῷ ὑπομνήματι τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ (Πατριαρχ. Κῶδ. 334 σελ. 42)⁵.

Βιέννη 1831. Κ. Σάθθα, Νοελληνικὴ Φιλολογία σελ. 486 - 487. Ἐν Ἀθήναις 1868. Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν Ἄλωσιν (1453 - 1789) ἔκδ. Ἀρχιμ. Γερμανοῦ Ἀφθονίδου σ. 353 κέ. 361 - 367, 370 - 373, 387. 403. 408. 476. 548. 611. Ἐν Κ/λει 1870. Τάκη Κανδηλώρου, Ἡ Γορτυνία σελ. 149. Ἐν Πάτραις 1898. Γ. Ἰ. Παπούλα, Π. Πατρῶν Ἀπομνημονεύματα. Ἐκδ. Γ' ὑπὸ Δ. Γρ. Καμπούρογλου σελ. 4 - 6. Ἐν Ἀθήναις 1900. Τελευταίως ἐξέδωκε μονογραφίαν περὶ αὐτοῦ ὁ καθηγητὴς (καὶ νῦν Γυμνασιάρχης ἐν Δημητσάνῃ) κ. Γεώργιος Ἰ. Καρβελάς, Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κυρίλλος Ε΄, ὁ ἐκ Δημητσάνης σ. 39. Ἐκδότης Κ. Καρβελάς Muskegon, Michigan 1930. Ἀτυχῶς ἡ ἐργασία αὕτη εἶναι ἀτελεστάτη, διότι ὁ συγγραφεὺς ἔχει ὑπ' ὄψιν του μόνον τὸν Ἀθ. Κομνηνὸν Ὑψηλάντην, τὸν Κ. Σάθθα (Νεοελλ. Φιλολογία) καὶ τὸν Ζαχ. Μαθᾶν. Εἶναι δὲ κυρίως ἀπλοῦν ἐγκώμιον καὶ ἐπανάληψις τῶν ὧσων ἀναφέρει ὁ Κομνηνὸς Ὑψηλάντης περὶ τοῦ Κυρίλλου Ε΄ Ἐπίσης περιπίπτει ὁ συγγραφεὺς καὶ εἰς τινὰς ἱστορικὰς ἀνακριβείας. Πάντως ἡ ἐργασία αὕτη ἔχει μᾶλλον λαϊκὸν χαρακτῆρα. Καὶ εἰς τὰς σχετικὰς δὲ ἐργασίας περὶ τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ Δ΄ τοῦ ἀπὸ Προϊλάβου εὐρίσκωμεν ἀρκετὰς περὶ Κυρίλλου τοῦ Ε΄ πληροφορίας, ὡς θὰ ἀναφέρω κατωτέρω.

¹ Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 641, ἐνθ' ἀναφέρεται, ὅτι οὗτος κατήγετο ἐκ Ναυπλίου. Πρβλ. Ἐλευθ. Ταπεινοῦ, Ἐνθ' ἀν. σελ. 79, Εὐθυμίου Καστόρη, Περὶ τῆς ἐν Δημητσάνῃ Ἑλληνικῆς Σχολῆς καὶ περὶ τῶν καθιδρυτῶν καὶ πρώτων αὐτῆς διδασκάλων σελ. 43. Ἐν Ἀθήναις 1847. Περὶ τῶν ἐκ τῆς οἰκογενείας Καρακάλου ἱεραρχῶν βλ. Εὐθυμίου Καστόρη, Ἐνθ' ἀν. σ. 43.45.

² Τάκη Κανδηλώρου, Ὁ Ἀρματωλισμὸς τῆς Πελοποννήσου 1500 - 1821 σελ. 42 κέ. 47 κέ. Ἐν Ἀθήναις 1924. Πρβλ. καὶ Μάνθου Ἰωάννου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, Συμφορὰ καὶ αἰχμαλωσία τοῦ Μωρέως σελ. 5. κέ. Βενετία 1870.

³ Ὁ Μ. Μαλανδράκης δὲν ἀναφέρει αὐτὸν μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Μακαρίου. Μ. Η. Μαλανδράκη, Ἡ Πατρικὴ Σχολὴ σελ. 7, 42 - 55. Ἐν Ἀθήναις 1911.

⁴ Ἐλευθ. Ταπεινοῦ, Ἐνθ' ἀν. σελ. 79.

⁵ Ἐλευθ. Ταπεινοῦ, Ἐνθ' ἀν. σελ. 120. Ἐν τῷ ὑπομνήματι τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ καλεῖται «λογιώτατος».

Ἡ ἐφεξῆς ἱστορία τοῦ Κυρίλλου Νικομηδείας συνέχεται, κατὰ τὸν Ἀθανάσιον Κομνηνὸν Ὑψηλάντην, μετὰ τῆς τοῦ εἰς ὑπερορίαν καταδικασθέντος Γαβριήλ. Οὗτος μετ' ὀλίγον ἀπαλλαγείς τῆς ὑπερορίας, τῇ μεσιτεῖᾳ τοῦ Ἀρχιάτρου τῶν Αὐτοκρατορικῶν Ἀνακτόρων Χαγιατηζαδέ, κινεῖ πάντα λίθον πρὸς τὸν εἰρημένον Πατριάρχην Παΐσιον Β', ὅπως καὶ αὐτῆς καταλάβῃ τὸν θρόνον τῆς Νικομηδείας, ἀποτυχῶν ὅμως, διορίζεται προεδρικῶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἐφέσου καὶ ὦν ἐνταῦθα διαρκῶς προτείνει τῷ Νικομηδείας Κυρίλλῳ, ἵν' ἀνταλλάξῃ τὴν Ἐφεσον μετὰ τῆς Νικομηδείας. Μὴ εἰσακουόμενος ὅμως, θανόντος τοῦ Χαλκηδόνας Καλλινίκου, ληστρικῶς ἐπιβαίνει τῆς Χαλκηδόνας, καὶ ἐπὶ τῷ τολμήματι αὐτοῦ τούτῳ, ὡς καὶ ἄλλοις παραπλησίοις ἀνδραγαθήμασι, ὀλίγον βραδύτερον, τῷ 1747, καθαιρεῖται ὑπὸ τε τοῦ Πατριάρχου Παΐσιου Β' καὶ τῆς Συνόδου καὶ ἀποστέλλεται εἰς ὑπερορίαν αὐτῆς εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς ἐν Συρία Τριπόλεως κειμένην νῆσον Ἀβρέτ, Χαλκηδόνας δ' ἐκλέγεται ὁ πρῶν Πεκίου Ἰωαννίκιος ὁ Καρατζᾶς. Τὸ φιλοτάραχον ὅμως αὐτοῦ πνεῦμα δὲν εὔρισκε ποσῶς ἡσυχίαν ἐνταῦθα, διὸ καὶ ἐν ἔτει 1748 ἀποδράς ἐκ τοῦ τόπου τῆς ἐξορίας αὐτοῦ ἔρχεται εἰς Κων/νιν, καὶ κρυπτόμενος ἐν τινι κατὰ τὸ Πέραν οἰκίᾳ ὁμογενοῦς, τοῦ ἱατροῦ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ἐπιτρόπου Λουκῆ¹, συνεννοεῖται μετὰ τοῦ ῥηθέντος Νικομηδείας Κυρίλλου καὶ πείθει αὐτόν, ἵνα παραχωρήσῃ αὐτῷ τὴν Νικομηδείαν καὶ ἀπαλλάξῃ τῆς καθαιρέσεως, δεχθῆ δ' ὡς ἀντάλλαγμα τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, ἐφ' ᾧ καὶ ἐκ τῶν προτέρων πᾶσαν τὴν σύμπραξιν αὐτοῦ ὑπέσχετο. Ὁ ῥηθεὶς Πατριάρχης Παΐσιος Β', μαθὼν τὴν ἄφιξιν τοῦ Γαβριήλ, συνεκάλεσεν ἀμέσως Σύνοδον τῶν ἐν Κ/πόλει ἐνδημούντων Συνοδικῶν ἀρχιε-

¹ Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν σελ. 373. Σημειωτέον, ὅτι ὁ Γαβριήλ ἦν πρόεδρος Ἐφέσου, κατὰ τὸν Louis Petit, κατὰ τὴν συνοδικὴν περίοδον 1746 - 1747, κατὰ δὲ τὴν συνοδικὴν περίοδον 1747 - 1748 ἦν Ἐφέσου ὁ ἀπὸ Θεσσαλονίκης Ἰωακείμ. (L. Petit, Les Evêques de Thessalonique ἐν «Echos d'Orient» ἔτ. 1902 σελ. 214 - 215). Πάντως ὅμως ἡ ἀρχιερατεία τοῦ Γαβριήλ ὡς προέδρου Ἐφέσου ἦτο βραχεῖα, καθότι τῷ 1746-1747, ἀποθανόντος τοῦ Χαλκηδόνας Καλλινίκου, μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Χαλκηδόνας' ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἔμεινε ὀλίγον διάστημα, καθότι, ἅμα τῇ ἐκλογῇ τοῦ Νικομηδείας Κυρίλλου, ὡς ἀναφέρω κατωτέρω, ἐξέλεγη οὗτος τὸ β' Νικομηδείας τῷ 1748, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐπελθόντος κατὰ Μάρτιον τοῦ 1759. (Ταῦτα ἀρνούμεθα ἐκ τῶν ἀνεκδότων καταλόγων τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου πρῶν Παραμυθίας κ. Ἀθηναγόρα). Τὴν καθαιρέσιν τοῦ Χαλκηδόνας Γαβριήλ ἴδε παρὰ τῷ Ἀθανασίῳ Κομνηνῷ Ὑψηλάντη, Ἐνθ' ἀν. σελ. 356-360. Περὶ τοῦ Γαβριήλ τοῦ ἐκ Βουρλῶν τῆς Μ. Ἀσίας καταγομένου ἴδε Κ. Σάθα, Μαισιαιων. Βιβλιοθήκη τόμ. Γ' σελ. 110. Πέτρου Παπαγεωργίου, Αἱ Σέρραι καὶ τὰ προάστεια τὰ περὶ τὰς Σέρρας καὶ ἡ μονὴ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἐν Byzantinische Zeitschrift Bd. III S. 262, 265-267. Μ. Γεδεών, Ὁρθόδοξων Μητροπολιτῶν οἱ ἐκδεδομένοι κατάλογοι συμπληρούμενοι. Α' Μητροπολιταὶ Ἡρακλείας ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. Η' σελ. 400 ὑποσ. 8. Ἐν Κων/πόλει (1887-1888). Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἀν. σελ. 353.

ρέων, ἐν οἷς ἦτο καὶ ὁ Νικομηδεῖας Κύριλλος, καὶ συνοδικῶς ἀπεφασίσθη, ἵνα ἀφ' ἐνὸς μὲν καταδιωχθῆ ὁ Γαβριήλ, ἀφ' ἐτέρου δὲ διατηρηθῆ ὁ Παΐσιος Β' ἐπὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου. Ἐν τούτοις παρασπονδήσας, κατὰ τὸν Κομνηνὸν Ὑψηλάντην, ὁ Κύριλλος Νικομηδεῖας, ἄλλως ἐβουλεύθη, ἵνα πράξῃ. Μεταβὰς εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου ἐνδύεται τὴν χλαμύδα τῆς πατριαρχείας καὶ ἀφικνεῖται ἐν πομπῇ ἀκολούθως εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἐνθα, ἐπινεύσει καὶ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἀναγορεύεται ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἄνευ κανονικῆς ἐκλογῆς καὶ παρὰ τὸν ἐπισήμως παρὰ τῶν Συνοδικῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυρίλλου Νικομηδεῖας δοθέντα τῷ Παΐσιῳ Β' ὄρκον, ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐπιβουλευθῶσι τὴν πατριαρχείαν. Ὁ Κύριλλος, Πατριάρχης γενόμενος, ἀθωοῖ τὸν Γαβριήλ τῆς προκαταγνωσθείσης αὐτῷ καθαιρέσεως καὶ ἀποκαθίστησιν εἰς τὸν θρόνον τῆς Νικομηδεῖας ¹.

Καὶ ταῦτα μὲν ἱστοροῦνται παρὰ τοῦ Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου περὶ τοῦ Κυρίλλου Ε' μέχρι τῆς πρώτης ἀναβάσεως αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον. Ἐκτοτε τὰ κατὰ τὸν βίον τούτου εἶναι ἀσαφῆ καὶ πλήρη ἀνακριβειῶν ἄλλοι ὑπερεπαινοῦσιν αὐτόν, ἄλλοι δὲ ψέγουσιν.

Ἡ γ' πατριαρχεῖα τοῦ Παΐσιου τοῦ Β' διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1744 μέχρι 30 Σεπτεμβρίου 1748, ὅτε παρητήθη καὶ μετέβη εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ μονὴν τῆς Θεοτόκου τῆς Καμαριωτίσσης, ὅπως ἐφησυχάσῃ ². Ἐν τῇ ἐγγράφῳ παραιτήσῃ αὐτοῦ (Πατριαρχ. Κῶδ. 333) ἀναφέρεται, ὅτι «ἰδιοθελεῖ ἡμῶν καὶ ἀβιάστω γνώμῃ καὶ προαιρέσει ἐποισσάμεθα ἤδη τελείαν παραίτησιν τοῦ ἀγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ θρόνου... ὑποσχόμενοι κατοικεῖν καὶ ἐφησυχάζειν ἡσύχως καὶ ἀταράχως ἐν τῇ κατὰ τὴν νῆσον Χάλκην σταυροπηγιακῇ τε καὶ πατριαρχικῇ σεβασμίᾳ μονῇ τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου ἐφ' ὄρφ ζωῆς ἡμῶν, καὶ φυλάττειν τὴν ἀδελφικὴν εἰρήνην καὶ ἀγάπην, ἅτε καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου ὑποσχομένης ὡσαύτως φυλάττειν διὰ παντὸς τὴν πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν, καὶ τὰ διὰ κοινού συνοδικοῦ αὐτῶν γραμματος ὑποσχεθέντα πρὸς ἡμᾶς...»

Εἰς διαδοχὴν δὲ τοῦ παραιτηθέντος Παΐσιου ἐξελέγη κανονικῶς ὁ Νικομηδεῖας Κύριλλος, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἐγγράφου τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ, σφρομένου ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 333 Πατριαρχ. Κώδικι καὶ ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ Μ. Χαμουδοπούλου ³, ἐν ᾧ ἀναφέρονται, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ τὰ ἑξῆς: «... ἅτε δὴ τοῦ Πατριαρχεύοντος ἐν αὐτῷ κυρίου Παΐσιου παραίτησιν οἰκειοθελῆ ποιησαμένου, ... πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν πανιερώτατον καὶ θεοσεβέστατον μητροπολίτην τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Νικομηδεῖας, ὑπέρτιμον καὶ

¹ Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἔνθ' ἀν. σελ. 361 - 365.

² Μ. Γεδεών, Πατριαρχικ. Πίνακες σελ. 639.

³ Μηναῖ Χαμουδοπούλου, Πατριαρχικαὶ Πίνακίδες, ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. Β' (1881 - 1882) σελ. 230 - 231.

ἔξαρχον πάσης Βιθυνίας κύριον κὺρ Κύριλλον, δεύτερον δὲ τὸν πανιερώτατον μητροπολίτην Τορνόβου κὺρ Ἀνθιμον, καὶ τρίτον τὸν πανιερώτατον μητροπολίτην Καισαρείας κὺρ Παρθένιον. . . »

Τὸ ἔγγραφο τῆς ἐκλογῆς χρονολογεῖται κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον Ἰνδικτιώνος ιβ΄ τοῦ 1748 ἔτους.

Ἐν ἀμφοτέροις τούτοις τοῖς ἐγγράφοις οὐδὲν ἀναφέρεται ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἀνωτέρω ἀναφέρει ὁ Κομνηνὸς Ὑψηλάντης.

Ἐκ τῶν ἱστορικῶν τῶν ποιουμένων λόγον περὶ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Ε΄, ἄλλοι μὲν ἀπρεπῶς καταφέρονται κατ' αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτὸν αἴτιον πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν σκανδάλων τῆς ἐποχῆς του καὶ ἀναφέρουν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πληροφορίας δυσμενέστατα διακειμένων πρὸς αὐτόν, τοιοῦτοι δὲ ἱστορικοὶ εἶναι ὁ Βενδότης ¹, ὁ Κούμας ², ὁ Μαθᾶς ³, ὁ ῥηθεις Κομνηνός ⁴, εἰ καὶ ἐνιαχοῦ καλεῖ αὐτὸν ὀρθόδοξον, παρ' ὅλην τὴν δυσμένειαν, ὁ Κύριλλος Λαυριώτης ⁵ καὶ ἄλλοι ⁶, πρὸ πάντων δὲ ὁ Γάλλος Baron de Tott ⁷, ἄλλοι δὲ λίαν ἀμερόληπτοι καὶ μετριοπαθέστεροι ἀποφαίνονται ἐπαινετικῶς ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς εἶναι ὁ Σέργιος Μακραῖος ⁸, ὅστις εἶναι ὁ μᾶλλον φιλαλήθης καὶ ἀμερόληπτος ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ ὅστις σχετικῶς λέγει τὰ ἑξῆς: « Ἦν μὲν οὖν ὁ παναγιώτατος κύριος Κύριλλος ὁ Ε΄ τὸ γένος Πελοποννήσιος, τὴν γνώμην εὐθύς, τὸν τρόπον ἀπλοῦς, εἰ καὶ τισὶ ποικίλος ἐδόκει, πρὸς τὰς πολλὰς μηχανὰς τῶν ἀντιπάλων πολλαχῶς ἀντιτασσόμενος, φιλάρετος, φιλάγαθος, ἐπιεικῆς, φιλομαθής, τῇ ἀναγνώσει τῶν θείων βιβλίων προσκεκίμενος, βίον ἡρημένος τὸν τελειότερον, διὸ καὶ ἀγρυπνίας μείζονας καὶ νηστείας συνεχεστέρας ἐποίει, καὶ ἀκολουθίας ἐκκλησιαστικὰς μακροτέρας ἐφίλει, καὶ πρὸς πάντα γενναῖος ἐδόκει, ὄξυς τε περὶ τὰ πρακτέα, καὶ σφοδρὸς πρὸς τὰ δόξαντα, ἄτρεπτος καὶ ἀδεῆς πρὸς τὰ ἀντιπίπτοντα. Ἐντεῦθεν καὶ ζηλωτῆς τῶν ὀρθοδόξων δογματῶν διάπυρος ἐγνωρίζετο καὶ παρὰ παντὸς τοῦ λαοῦ διεθροῦλλετο καὶ διαφερόντως ἡγαπᾶτο, τῇ ἀγλαΐᾳ τῶν ἰδίων ἀρε-

¹ Γεωργίου Βενδότη, Προσθήκη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας Μελετίου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν. . . τόμ. Δ' σελ. 87 § 11. Ἐν Βιέννῃ 1795.

² Κ. Κούμα, Ἐνθ' ἄν. τόμ. Γ' σελ. 397 - 398.

³ Ζαχαρίου Μαθᾶ, Ἐνθ' ἄν. σελ. 351 κέ.

⁴ Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 368.

⁵ Κυρίλλου Λαυριώτου, Πατριαρχικὸν Χρονικόν. . . σελ. 45.

⁶ Πρβλ. Σκαρλάτου Δ. τοῦ Βυζαντίου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 541. Κωνσταντίου Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 156. Ἀνδρ. Παπαδοπούλου Βρετοῦ, Νεοελληνικὴ Φιλολογία τόμ. Α' σελ. 203.

⁷ Βασιλείου Γεωργιάδου, Ἐκκλησιαστικὰ πάρεργα, ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. Γ' (1882 - 1883) σελ. 617 - 618. Πρβλ. Baron de Tott, Mémoires sur les Turcs et les Tartares. Part. Α' p. 92 κέ. Τὰς σχετικὰς περὶ αὐτοῦ πληροφορίας ἀντιγράφας μοὶ παρεχώρησεν ὁ κ. Μ. Γεδεών, ᾧ ἀπείρωσ ἐνχαριστῶ.

⁸ Σεργίου Μακραίου, Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. . . σελ. 206 - 207.

τῶν συμπάντων τὰς ψυχὰς καταθέλων καὶ ἐφελκόμενος, εἰ καὶ τὸν ἀληθῆ ζῆλον τοῦ ἀνδρὸς ποικίλως συγκαλύψει ἐτεχνῶντο οἱ διαβάλλοντες, πανουῶρον αὐτὸν ἀποκαλοῦντες, ὡσπερ οἱ αἰρετικοὶ αἰρετικὸν ἐδυσφήμουν τὸν ὀρθοδοξότατον».

Ὁ Κυρίλλος ἦτο ἀνὴρ δραστήριος καὶ ὁμητικὸς πολλάκις, διὸ βλέπων, ὅτι αἱ ἀπὸ τῆς δύσεως ραδιοργαῖα πολλαχοῦ κατετάραττον τοὺς ὀρθοδόξους καὶ ἐκλόνουν τὰς πεποιθήσεις τινῶν, ἐνόμισεν, ὅτι δι' ἀποφάσεώς τινος τολμηρᾶς καὶ γενναίας ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ καλὸν ἀποτέλεσμα ¹. Δοθεῖσης λοιπὸν ἀφορμῆς, κατόπιν μάλιστα συνεννοήσεως μετὰ τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας Ματθαίου καὶ Ἀντιοχείας Σιλβέστρου καὶ πολλῶν ἄλλων λογίων καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν, ἀπεφάσισε, κατὰ τὸ 1750 ἔτος ², ὅπως οἱ ἐκ Δυτικῶν προσερχόμενοι εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν βαπτίζωνται, ὡς ἀκύρου ὄντος τοῦ διὰ ῥαντισμοῦ βαπτίσματος. Τοῦτο δυσηρέστησεν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, τοὺς Δυτικοὺς λαϊκοὺς καὶ κληρικοὺς τοῦ Πέραν, οἵτινες καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐξώσωσιν αὐτὸν τοῦ θρόνου, διὸ παρέπεισάν τινας ἐκ τῶν προκρίτων καὶ ἀρχιερέων διὰ τὴν μελετωμένην ἐξῶσιν αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ προφάσει λοιπὸν ὅτι διὰ χρηματικῶν δανείων κατεβάρυνε τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ὡς λέγει ὁ Μακραιοὺς ³, παύεται καὶ ἐξορίζεται εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Μονὴν τῆς Θεοτόκου.

Οὕτως ἡ πρώτη πατριαρχεία τοῦ Κυρίλλου τοῦ Ε' διήρκεσε, κατὰ τὸν Σέργιον Μακραιοῦν ⁴, δύο ἔτη καὶ ὀκτὼ μῆνας, ἀπὸ τοῦ 1748-1751 ⁵. Τοῦτον διεδέξατο κατὰ μῆνα Μάιον τοῦ 1751 ὁ Παῖσιος ὁ Β' τὸ δ' καὶ τελευταῖον, παραμείνας μέχρι τῆς 7^{ης} Σεπτεμβρίου τοῦ 1752.

Ἦδη περὶ τὰ τέλη τῆς πατριαρχείας τοῦ Κυρίλλου τοῦ Ε' ἐνεφανίσθη μία ἑτεροδιδασκαλία Αὐξεντιανὴ καλουμένη ἐκ τοῦ ἀργηγοῦ αὐτῆς τοῦ Αὐξεντίου ὀνομαζομένου. Οὕτως, Ἄνδριος τὴν καταγωγὴν, κατ' ἀρχὰς ἐχρημάτισε νεωκόρος τοῦ ἐν Γαλατᾶ ναοῦ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, εἶτα δ' ἐχει-

¹ Περὶ τῶν ἀντιχριστιανικῶν ἐνεργειῶν τῶν Δυτικῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους μακρότατον λόγον ποιῶνται σὺν τοῖς ἄλλοις ὁ Σέργιος Μακραιοὺς (Ἐνθ' ἀν. σελ. 203, 204, 214, 215, 402, 411) καὶ ὁ Κομνηνὸς Ὑψηλάντης (Ἐνθ' ἀν. σελ. 308, 364, 366, 372, 373, 377, 411.)

² Σεργίου Μακραιοῦ, Ἐνθ' ἀν. σελ. 203, 204, 408-9.

³ Ἐνθ' ἀν. σελ. 204-206, 409-410. Πρβλ. Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἀν. σελ. 366-7.

⁴ Σεργίου Μακραιοῦ, Ἐνθ' ἀν. σελ. 206. Πρβλ. Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακες σελ. 639.

⁵ Ὁ Κομνηνὸς Ὑψηλάντης οὐχὶ ὀρθῶς ἀναφέρει, ὅτι διήρκεσε τρία ἔτη καὶ ὀκτὼ μῆνας, ὁ δὲ Κυρίλλος Λαυριώτης ἐσφαλμένως ἀναβιβάζει αὐτὴν εἰς πέντε ἔτη καὶ ὀρίζει ὡς τόπον τῆς ἐξορίας αὐτοῦ τὴν νήσον Κύπρον, ἀντὶ τῆς νήσου Χάλκης. Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἀν. σελ. 366-367. Κυρίλλου Λαυριώτου, Ἐνθ' ἀν. σελ. 45.

ροτονηθῆ διάκονος. Περί τὰς ἀρχὰς τοῦ 1751 ἔτους ἤρχισε νὰ διδάσκη οὗτος ἐν τοῖς πέριξ τῆς Νικομηδείας, ἐν Κατιρλίῳ, τὸν Ἀναβαπτισμὸν¹ πάντων τῶν ἐξ αἰρέσεων καὶ σχισμάτων προσερχομένων εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἣ δὲ συρροή τοῦ πλήθους ἦτο τοσαύτη, ὥστε εὐλόγως ὑπεβλέπετο, ὡς δυνάμενος κακόν τι νὰ προξενήσῃ. Καὶ ὄντως τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τινὰ ἔτη ἐτάραξεν. Ὁ Κύριλλος Ε' ὅμως καὶ «διὰ τὸ πρὸς τοὺς παπιστὰς μῖσος», ὡς λέγει ὁ Κομνηνὸς Ὑψηλάντης², καὶ διότι πιθανῶς ὀλίγον καιρὸν εἶχεν, ἵνα τὰ κατ' αὐτὸν ἐξακριβώσῃ, ἐσιώπησε καὶ μετὰ ταῦτα, ἐξόριστος ὢν, ἐπεσεκέφθη τὸν Αὐξέντιον, ὡς καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῶν ἀρχιερέων καὶ προκρίτων καὶ πρότερον ἤδη τοῦτο ἐπραξαν, ἐν οἷς καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Ματθαῖος ὁ Ἄνδριος καὶ αὐτὸς ὁ Παῖσιος ὁ Β', καὶ ὁ Κριτίας³.

Ἐν τούτοις τὸ πλήθος τῶν θαυμαστῶν τούτου καθ' ἐκάστην ἠϋξάνετο, ὁ δὲ Αὐξέντιος ἐκήρυττε κατ' αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου Παΐσιου Β' ὡς λατινόφρονος καὶ Ἀρμενίου. Ἐντεῦθεν ὁ Πατριάρχης Παῖσιος ὁ Β' μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου, νομίσας, ὅτι τῇ συνεργείᾳ καὶ τοῦ πανθέντος Κυρίλλου Ε' ἐγγίνοντο ταῦτα, ἐσεκέφθη, ἵνα ὑποβάλλῃ εἰς ἀνάκρισιν περὶ τούτου αὐτὸν καὶ πληροφορηθῆ τοιουτοτρόπως τὴν ἀλήθειαν. Ὁ Κύριλλος Ε', κατὰ Σέργιον τὸν Μακραῖον, ἐνόρκως ἐβεβαιούτο μῆτε συνειδέναι μῆτε ἐπυδοκεῖν καὶ ἀρέσκεσθαι τοῖς ἐκεῖ πραττομένοις καὶ λεγομένοις, μηδὲ ὅλως πατριαρχείας ἐρᾶν, ἀρκεῖσθαί τε τοῖς χορηγουμένοις καὶ αἰρεῖσθαι ἐφησυχάζειν διὰ βίου, εἰ μόνον τὰ τῆς ἐκκλησίας μένοι ἀβλαβῆ καὶ ἀπήμονα. Τούτων ἐνόρκως βεβαιωθέντων ἐν τῷ ναφ' τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν Χάλκῃ τῇ νήσῳ, ὁ μὲν παναγιώτατος Κύριλλος ἔμεινεν ἐφησυχάζων...⁴. Ἡ μανία ὅμως τοῦ λαοῦ τοσοῦτον ἐκορυφώθη διὰ τὸ διάβημα τοῦ Πατριάρχου Παΐσιου Β', ἔνεκα τῆς ἀγάπης αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐφησυχάζοντα Κύριλλον Ε', ὥστε μετὰ

¹ Μ. Γεδεών, Ἐτεροδιδασκαλίαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὴν Ἄλωσιν, Ἐνθ' ἄν. σελ. 718-722. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐτεροδιδασκαλίαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν κάτω χρόνων, Ἐνθ' ἄν. σελ. 197-200, 259 κέ. Πρβλ. Μ. Κλεωνύμου καὶ Χρ. Παπαδοπούλου, Βιθυνικὰ ἢ ἐπίτομος μονογραφία τῆς Βιθυνίας καὶ τῶν πόλεων αὐτῆς σελ. 94-96. Ἐν Κων/πόλει 1867.

² Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 369.

³ Πλείονα περὶ τοῦ ἀναβαπτισμοῦ ἴδε Μ. Γεδεών, Ἐτεροδιδασκαλίαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν κάτω χρόνων σελ. 259-262, 270-272, 279-280, ἔνθα δημοσιεύεται ὁ λόγος τοῦ Κριτίου σταλέντος ὑπὸ τῆς Συνόδου τῷ 1752 λεχθεὶς ἐν Κατιρλίῳ. Πρβλ. Ἰακώβου Δημοπούλου Βατοπαιδινοῦ, Ἐπιστολιμαία διατριβὴ περὶ τοῦ ἐν τῇ Βατοπαιδινῇ Βιβλιοθήκῃ ὑπ' ἀριθ. 588 ὑπάρχοντος χειρογράφου, ἐν «Ἀληθείᾳ» τόμ. Α' σελ. 223-225, 274-276. Κ/πόλις (1880-1881). Τὸ χειρόγραφον τοῦτο εἶναι πολύτιμον διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀναβαπτισμοῦ, διότι ἐν αὐτῷ περιέχονται αἱ ἐπιστολιμαῖαι διατριβαὶ καὶ ἡ ἔμμετρος σάτιρα ἐκ 3479 πολιτικῶν στίχων, ἧτις εἶναι τοῦ Καλλινίκου Δ' τοῦ ἀπὸ Προϊλάβου κατὰ τοῦ Κυρίλλου τοῦ Ε' καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ τοῦ Παΐσιου Β'.

⁴ Σεργίου Μακραίου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 210.

τινας ἡμέρας, ὅτε ὁ Πατριάρχης Παΐσιος Β΄ κατέβη τῶν Πατριαρχείων, ὅπως καταπραύνη τὸ κατ' αὐτοῦ μαινόμενον πλῆθος, συνελήφθη ὑπ' αὐτοῦ, ἐδάρη ἀνηλεῶς καὶ μόλις ἐσώθη τῇ παρεμβάσει τῆς Ἀρχῆς, ὡς ἀναφέρει λεπτομερῶς ὁ Σέργιος Μακρᾶιος¹. Οὕτω λοιπόν, παραιτηθέντος ἀναγκαστικῶς τοῦ Πατριάρχου Παΐσιου Β΄, ἐξελέγη, κατ' ἐπίμονον ἀπαίτησιν τοῦ λαοῦ, Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης² τὸ β' Κύριλλος ὁ Ε', τῇ 7^ῃ Σεπτεμβρίου 1752 καὶ σὺγχι τῷ 1753, ὡς ἀνακριβῶς πάλιν ἀναφέρει ὁ Κομνηνός³, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τῆς 16 Ἰανουαρίου τοῦ 1757, ὅτε, παυθεὶς, ἐξωρίσθη εἰς τὴν Κύπρον, ὡς ἀναφέρεται ἐν τῇ κατωτέρω καθαιρέσει αὐτοῦ κατ' ἄλλους ὁμως εἰς τὸ Σίναιον ὄρος⁴, ὁπόθεν λαβὼν ἄδειαν ἦλθεν εἰς Κων/πολιν καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Ἅγιον Ὄρος, ἔνθα ἠσύχασεν ἐν τῇ Σκήτῃ τῆς Ἁγίας Ἄννης⁵.

Ἄμα τῇ ἀναρρήσει τοῦ Κυρίλλου τοῦ Ε' τὸ β' ἐπὶ τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει Λατῖνοι ἦσαν ἐν μεγίστῃ ὀργῇ, διότι παρησιᾶ διηλέγχοντο ἀβίαπτιστοι τὸν κατεδίκων λοιπόν, ἐπειδὴ οὗτος, ὡς λέγει ὁ Μακρᾶιος⁶, «καὶ ἀπὸ τοῦ θρόνου κατελάλει αὐτῶν τῆς καινοτομίας, καὶ λέγειν καὶ γράφειν ἀδεῶς ἐπέτρεπε τοῖς βουλομένοις διελέγχειν τὰ τῶν Λατίνων κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως νέα ἐφευρήματα καὶ ἀλλοκότους αὐτῶν δόξας, ὀρθῶς κρίνων τὴν ὑπουλον φιλίαν ἐπιβλαβεστέραν τῆς προφανοῦς ἔχθρας».

Τέλος ἐν ἔτει 1755 διὰ Συνοδικῆς ἀποφάσεως, τὴν ὁποίαν ἀπεδέξαντο καὶ οἱ Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας Ματθαῖος καὶ Ἱεροσολύμων Παρθένιος, ἀνθισταμένων ὁμως τινῶν ἐκ τῶν Συνοδικῶν ἀρχιερέων, ἐν οἷς ἦσαν ὁ Δέρκων Σαμουήλ καὶ ὁ Κυζίκου Ἀνασίας, ἐκηρύχθη ὁ Ἀναβαπτισμός, ἥτοι ἡ

¹ Τοῦ αὐτοῦ, "Ἐνθ' ἄν. σελ. 208 - 213, 238, 410 - 411.

² Μ. Γεδεῶν, Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 644 - 645. Πρβλ. Κ. Δαπόντε, Ἱστορ. Κατάλογ. "Ἐνθ' ἄν. σελ. 129 - 131. Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, "Ἐνθ' ἄν. σελ. 366, 367 - 371. Γ. Βενδότι, "Ἐνθ' ἄν. σελ. 87, 88. Κ. Κούμα, "Ἐνθ' ἄν. σελ. 397 κέ. Ζαχ. Μαθᾶ, "Ἐνθ' ἄν. σελ. 247 - 248. Τότε ἐξεδόθη καὶ Βεράτιον τοῦτου κυροῦν τὸ δοθὲν κατὰ τὴν ἐκ δευτέρου ἀνάβασιν αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον, ὅπερ ἀπόκειται ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 66 χειρογράφῳ (φ. 218α) τῆς ἐν Ἀθήναις Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, δωρηθέντι ὑπὸ τοῦ Μ. Γεδεῶν καὶ δημοσιευθέντι ὑπ' αὐτοῦ. (Μ. Γεδεῶν, Βραχεῖα σημείωσις περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν δικαίων ὑποβληθεῖσα τῇ 12 Δεκεμβρίου 1908 τῷ Παναγιωτάτῳ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, σελ. 51 - 62. Ἐν Κων/πόλει 1909. Ὁ μακαρίτης Σπ. Λάμπρος (Νέος Ἑλληνομνήμων τόμ. Γ' (1906) σελ. 463) οὐχὶ ὀρθῶς ἀποδίδει τοῦτο εἰς Κύριλλον τὸν 7' (1813 - 1819).

³ Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, "Ἐνθ' ἄν. σελ. 370.

⁴ Μ. Γεδεῶν, Πατριαρχ. Πίνακες σελ. 644 - 645. Πρβλ. Σεργίου Μακρᾶιου, "Ἐνθ' ἄν. σελ. 222. Ἐλευθ. Ταπεινοῦ, "Ἐνθ' ἄν. σελ. 95. Μ. Γεδεῶν, Ἐτεροδοξασκαλία... "Ἐνθ' ἄν. σελ. 775 κέ.

⁵ Κατὰ τὸν Κομνηνὸν (σελ. 373 - 387) ἐξωρίσθη ἀμέσως εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, κατὰ δὲ τὸν Κύριλλον Λαυριώτην, (ἔνθ' ἄν. σ. 46) ἐφησύχασεν ἐν τῇ Μονῇ Βατοπεδίου καὶ διεδέξατο αὐτὸν ὁ Καλλίνικος ὁ Δ', ὁ ἀπὸ Προϊλάβου, περὶ οὗ κατωτέρω θὰ γίνῃ λόγος.

⁶ Σεργίου Μακρᾶιου, "Ἐνθ' ἄν. σελ. 217.

βάπτισις τῶν προσερχομένων Λατίνων τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ διευ-
πώθη ὁ περὶ τούτου Ὅρος, ἐν ᾧ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀναφέρεται, ὅτι «...
τοὺς δ' ἐξ' αὐτῶν ἀβαπτίστως βαπτιζομένους ὡς ἀβαπτίστους ἀποδεχόμεθα
προσερχομένους τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, καὶ ἀκινδύνως αὐτοὺς βαπτίζομεν, κατὰ
τοὺς Ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας, οἷς ἀραρότως ἐπιστηρίζεται ἡ
ἁγία τοῦ Χριστοῦ καὶ Ἀποστολικὴ καὶ καθολικὴ Ἐκκλησία, ἡ κοινὴ μῆτηρ
πάντων ἡμῶν»¹.

Ὁ Κύριλλος ὁμως πρὸς ἐπικύρωσιν τούτου εὗρισκων τὴν Σύνοδον
διχοστατοῦσαν, ἠναγκάσθη νὰ διαλύσῃ αὐτὴν καὶ ἐκδώσῃ τοὺς ἀνθισταμέ-
νους ἀρχιερεῖς, ἐν οἷς τὸν Χαλκηδόνος Ἰωαννίκιον τὸν Καρατζᾶν, τὸν ἀπὸ
Πεκίου, καὶ τὸν Προϊλάβου Καλλίνικον καὶ τὸν Κριτιάν, καὶ νὰ συγκαλέσῃ
νέαν, δι' ἧς ἐπεκύρωσε τὸν ἐν λόγῳ Συνοδικὸν Ὅρον. Οἱ δὲ ἀπελαθέντες
Ἀρχιερεῖς, ὡς καὶ οἱ κρυπτόμενοι ἐν τοῖς περὶ τὰς Συκᾶς (Γαλατᾶν) τόποις
ἀρχηγὸν ἔχοντες τὸν πρῶτον Προϊλάβου Καλλίνικον ἤρξαντο ἐργαζόμενοι πρὸς
ἔξωσιν αὐτοῦ καὶ κατώρθωσαν, ἵνα τὸν καταβιβάσωσι τοῦ θρόνου καὶ ἐξορί-
σωσιν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ οὐχὶ εἰς τὸ Σίναιον Ὅρος, ἀναβιβάσωσι δ' αὐτ'
αὐτοῦ τὸν εἰρημένον Προϊλάβου Καλλίνικον² τῇ 16^α Ἰανουαρίου 1757.

¹ Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Τὰ σφραγίσματα Ἐκκλησιαστικὰ συγγράμ-
ματα. Ἐκδόσις Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμων. Τόμ. Α' σ. 478 - 479. Ἀθήνησι 1862.
Πρβλ. Μ. Γεδεών, Κανονικαὶ Διατάξεις τόμ. Α' σελ. 252 - 255. Ἐν Κ/πόλει 1888.
Ἐπεκυρώθη τότε καὶ τὸ Ἐγχειρίδιον Ῥαντισμοῦ Στηλίτευσις τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ
τοῦ Χίου Εὐστρατίου Ἀργέντου ἐν Κων/λει ἐν τῇ Ἀρμενικῇ τυπογραφίᾳ τῷ 1756, ἐν
τέλει τοῦ ὁποίου συνεξεδόθη τὸ πρῶτον καὶ ὁ ῥηθεὶς Συνοδικὸς Ὅρος. Ἐν Ἱεροσολυ-
μιτικῷ κώδ. ἀρ. 298 (φ 1-19) σφάζεται ἀντίγραφον Συνοδικῆς Πράξεως γενομένης ἐν Κ/λει
τῷ 1756 πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Παρθένιον, κατακρινάσης τὸ λατινικὸν
βάπτισμα καὶ δογματισάσης, ὅτι δεῖ ἀναβαπτίζεσθαι τοὺς ἐκ Λατίνων προσερχομένους
εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Τὴν πρᾶξιν αὐτὴν ἐπεκύρωσεν ἰδίᾳ χειρὶ ὁ
Κύριλλος Ε' καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Ματθαῖος. Ἀθ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως,
Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. τόμ. Δ' σελ. 269 - 270. Πρβλ. καὶ Ἀνδρέου Παπαδοπούλου
Βρετοῦ, Νεοελληνικὴ Φιλολογία Μέρος Α' σελ. 78 ἀριθ. 216. σελ. 79 ἀριθ. 219. σ. 72
ἀριθ. 197. Ἐνταῦθα ἐσφαλμένως ἀναγράφεται ὡς ἔτος τῆς πρώτης ἐκδόσεως τοῦ ἐγχει-
ριδίου τούτου τὸ 1746 ἀντὶ 1756. Πρβλ. Ἀθ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως,
Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη τόμ. Δ' σ. 104. Ἐν Πετροπόλει 1899. Ὅρα καὶ Μ. Παρ-
ανίκα, Περὶ τοῦ κατὰ τὴν ΙΗ' ἑκατονταετηρίδα ἀναφανέντος ζητήματος τοῦ Ἀναβα-
πτισμοῦ ἐν τῷ «Ἑλληνικῷ Φιλολογ. Συλλόγῳ Κ/πόλεως» τόμ. Γ' σελ. 33-41. Ἐν Κων/λει
(1875 - 76), ἐνθα καὶ διάφορα σχετικὰ γράμματα τῶν Πατριαρχῶν Κ/πόλεως Κυρίλλου
Ε' καὶ Ἱεροσολύμων Παρθενίου, Ἐφραίμ καὶ ἄλλων.

² Ἀτυχῶς καὶ αἰ περὶ αὐτοῦ ἐργασίαι τῶν παλαιότερων εἶναι λίαν μεροληπτικαὶ καὶ
ἐν τισιν ἀσαφεῖς. Ἡ καλύτερα περὶ τούτου διεξοδικὴ μελέτη, γεγραμμένη ἐπὶ τῇ βάσει
τῶν χειρογράφων αὐτοῦ, εἶναι ἡ τοῦ Καθηγητοῦ καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Κ. Δυοβου-
νιώτου, Καλλίνικος Δ' (οὐχὶ Γ') Πατριάρχης Κων/πόλεως ἐν τῷ «Ἱερῷ Συνδέσμῳ»
ἔτ. ΙΑ' (ΙΘ') Περίοδ. Β' (1915). Ἐν Ἀθήναις ἀριθ. 251 - 276 καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ ἀποσπά-
σματι. Ἐκ τῶν παλαιότερων ἀναφέρω τὴν μελέτην τοῦ ἀειμνήστου Βασιλείου

Αἰτία τῶν διωγμῶν τούτων ἐγένετο, ὡς προεῖρηται, ἡ περὶ τοῦ Ἀναβαπτισμοῦ ἔρις, τοῦ μὲν Κυρίλλου τοῦ Ε΄ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν διῶχυριζομένων, ὅτι οἱ ἐξ αἰρέσεων προερχόμενοι, καὶ δὴ ἐκ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, πρέπει ν' ἀναβαπτίζωνται, τοῦ δὲ Καλλινίκου Δ' ¹ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν φρονούντων ὅτι οὐχὶ πάντες οἱ αἰρετικοὶ πρέπει ν' ἀναβαπτίζωνται, ἀλλὰ τινες μόνον τούτων, ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ, ἐν οἷς καὶ οἱ Δυτικοί, πρέπει νὰ γίνωνται δεκτοὶ διὰ μύρου ².

Ἡ ἐκλογή τοῦ Καλλινίκου τοῦ Δ' ἐγένετο τῇ 16 Ἰανουαρίου τοῦ 1757, ἡμέρα Πέμπτη, ὡς καθίσταται δῆλον ἐκ τῶν σημειωμάτων τούτου τῶν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 93 χειρογ. καὶ ἐκ τῆς συνοπτικῆς αὐτοῦ διηγήσεως τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κ/πόλεως πατριαρχευσάντων.

Οἱ ὀπαδοὶ ὅμως τοῦ Κυρίλλου Ε' δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἡσυχάσωσι διὰ τοῦτο τὴν ἐπομένην ἀμέσως ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας, ἐπέπεσον κατὰ τοῦ Καλλινίκου ἐξερχομένου ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μικροῦ δεῖν ἐφόνευον αὐτόν, μόλις δὲ ἡμιδιανῆ διέσωσαν αὐτόν ³. Ἐξεδόθη τότε ἀμέσως ὄρισμός, ἵνα πάντας τοὺς συλληφθέντας κρεμάσωσιν, ὁμοῦ καὶ τὸν Κύριλλον τὸν Ε', ἀλλὰ τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Καλλινίκου Δ' ὁ μὲν Κύριλλος Ε' ἀπῆλθεν εἰς ἑξορίαν, οἱ δὲ ἄλλοι μετὰ τρίμηνον ἐλυτρώθησαν. Ταῦτα πάντα διὰ μακρῶν ἐκτίθενται ὑπ' αὐτοῦ ἐν τοῖς σημειώμασι τοῦ ὑπ' ἀριθ. 93 χειρογράφου, ἐν τῇ Συνοπτικῇ διηγήσει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 91

Γεωργιάδου (τοῦ μετὰ ταῦτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου), Ἐκκλησιαστικὰ πάρεργα. Β' Ἀνεκδοτος ἐπιστολὴ τοῦ πρῶην Κωνσταντινουπόλεως Καλλινίκου τοῦ Γ' ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. Γ' σελ. 601-604, Τεῦχ. Μ' σελ. 617 κέ. Τεῦχ. ΜΑ' σ. 633 κέ. Ἐν Κ/πόλει (1882-1883). Πρβλ. καὶ Μ. Γεδεών, Ἐτεροδιδασκαλία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὴν ἄλωσιν. Ἐν αὐταῖς δύναται τις νὰ εὑρῃ πλείστας ὄσας εἰδήσεις περὶ ὄλων τῶν λαβόντων χώραν ἐν Κων/λει κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην.

¹ Σημειωθῆτω ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας ὁ Γ'. ἐξέδωκε γράμμα, δι' οὗ «εἶδε δέχεσθαι τοὺς ἐκ τῆς αἰρέσεως τοῦ Λουθήρου καὶ Καλβίνου προσιόντας τῇ ἐκκλησίᾳ μύρω μόνον ἄγιω χρισμένους». Πβλ. Μ. Γεδεών, Κανονικαὶ διατάξεις τόμ. Α' σελ. 148. Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Ἐνθ' ἄν. τόμ. Α' σελ. 431-476.

² Ὁ Καλλίνικος Δ' καὶ ἀλλαχοῦ ἀνέπτυξε τὰς περὶ Ἀναβαπτισμοῦ ιδέας αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ ἐγχειριδίῳ αὐτοῦ κατὰ αἰρέσεων ἢ κατὰ Ἀναβαπτιστῶν, ὅπερ συνετάχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τοῦ 1752 ἔτους. Ἐπίσης καὶ ἐν τῇ Συνοπτικῇ διηγήσει τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κων/πόλεως πατριαρχευσάντων (ἀριθ. χειρογρ. 91) ποιεῖται οὗτος λόγον περὶ τῶν διωγμῶν αὐτῶν, τοὺς ὁποίους πληροφορηθεὶς ὁ Ὀσμάνης ὁ Γ' ἐξέδοτο ὄρισμοὺς ἰδιοχείρους δύο, τὸν μὲν πρὸς τὸν Ἀνθύπατον, τὸν δὲ πρὸς τὸν Ἀρχιστράτηγον, ἵνα καταβιάσῃ «τὸν ἀντάρτην» καὶ ἀναβιάσῃ τὸν Προϊλάβου Καλλίνικον τὸν ζητούμενον. (Κ. Δυοβουνιώτου, Ἐνθ' ἄν. ἀριθ. 251 σελ. 1-5.) Καὶ ἐξ ἄλλων αὐτογράφων σημειωμάτων τούτου περὶ τῶν ἐπιθόμεθα, ὅτι οὗτος καὶ πρὸ τῆς ἀναρχήσεως τοῦ Κυρίλλου τοῦ Ε' εἶχε προταθῆ. Πρβλ. Κ. Δυοβουνιώτου, Ἐνθ' ἄν. ἀριθ. 267 (1916) σελ. 11 κέ.).

³ Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 373 κέ.

χειρογράφου καὶ ἐμμέτρως ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 102 χειρογράφῳ¹ τῆς Ζαγοράς.

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως καὶ τὴν εἰρήνευσιν τῆς Ἐκκλησίας, Καλλίνικος ὁ Δ' συνεκάλεσε τὴν Σύνοδον καὶ καθήρεσε τὸν Κύριλλον τὸν Ε', ἅτε αἷτιον ὄντα τῆς γενομένης κατ' αὐτοῦ προσβολῆς τοῦ σύρφακος ὄχλου καὶ ὄλων ἐν γένει τῶν γεγονότων τῶν λαβόντων χώραν πρότερον. Ἡ καθαίρεσις αὕτη σφίζεται ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. χειρογράφῳ 24 (φ. 124^α - 131^α) τῆς ἐν Ἀθήναις Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐγρᾶφη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Καλλινίκου τοῦ Δ' καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Καλλινίκου τοῦ Ε' τοῦ ἀπὸ Νικαίας, ὡς ἀναφέρει ὁ μακαρίτης Σπυριδίων Λάμπρος². Ἐν αὐτῇ ἐκτίθησι διὰ μακρῶν τὰ τοῦ βίου τοῦ Κυρίλλου μετ' ἐκφράσεων λίαν ὑβριστικῶν καὶ ἐπιτίθεται λάβρως κατ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Αἰξεντίου καὶ τῶν ἀκολουθούντων αὐτοῦ· περὶ αὐτῆς μάλιστα ποιεῖται μνεῖαν καὶ ἐν τῇ Συνοπτικῇ διηγήσει³. Δέον δὲ νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Καλλίνικος ὁ Δ' καὶ ἐν ἄλλοις συγγράμμασιν αὐτοῦ ἐπιτίθεται κατ' αὐτῶν, διὸ καὶ ὑπερβαίνει ἢ φράσις αὐτοῦ πᾶν ὄριον εὐπρεπείας· ἀδικεῖ μάλιστα καὶ τινὰς τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ, καὶ δὴ αὐτὸν τοῦτον τὸν Κύριλλον Ε', πράττει δὲ τοῦτο, ὡς ὀρθῶς ἀναφέρει ὁ καθηγητὴς κ. Δυοβουνιώτης⁴, οὐχὶ πρὸς ὑπεράσπισιν ἑαυτοῦ οὐδὲ ἐξ ὀργῆς καὶ ἐκδικήσεως προσωπικῆς, ἀλλ' ἐξ ἀγάπης πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς πιστοὺς, τοὺς ὁποίους δὲν ἠδύνατο νὰ βλέπῃ ἐμπαίζομένους καὶ ἀπατωμένους ἐκ τῆς ψευδοῦς καὶ σφαλερᾶς διδασκαλίας.

Περὶ τῆς πρώτης καθαιρέσεως τοῦ Κυρίλλου Ε' τῆς γενομένης ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Καλλινίκου Δ', οὐδεὶς ἀναφέρει τι, καὶ τοῦτο, διότι, ἴσως, παρεσύρθησαν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Σπυρ. Λάμπρου, δισχυρισθέντος, ὅτι αὕτη εἶναι τοῦ Καλλινίκου Ε'. Ὅτι ὁμοῦς ἡ καθαίρεσις αὕτη εἶναι τοῦ Καλλινίκου Δ', γίνεται φανερόν καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ χειρογράφου, ὅπερ εἶναι τῆς Βιβλιοθήκης Ζαγοράς καὶ ἀνήκεν εἰς αὐτόν, ἀφιερῶσαντα τοῦτο εἰς τὴν Σχολὴν τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Ἐν φ. 2^α φέρει τοῦτο τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ: † Προϊλάβου Καλλίνικος, Θεῖῳ δ' ἔλεει καὶ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν φ. 3^α τὴν Πατριαρχικὴν σφραγίδα, τῆς ὁποίας πανομοιότυπον ὡς καὶ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ ἐξέδωκεν ὁ καθηγ. κ. Δυοβουνιώτης⁵ ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 36 χειρογράφου τῆς Βιβλιοθήκης

¹ Κ. Δυοβουνιώτου, Ἐνθ' ἀν. ἀριθ. 251 σελ. 1-5, ἀριθ. 252 σελ. 1-5, καὶ ἀριθ. 267 (1916) σελ. 11-13. Πρβλ. Βασιλείου Γεωργιάδου, Ἐνθ' ἀν. τευχ. Μ. σελ. 617 κέ. Μ. Γεδεών, Ἐτεροδιδασκαλία... σελ. 775 κέ. Τοῦ αὐτοῦ, Πατριαρ. Πίνακες σελ. 648-649. Ἐλευθ. Ταπεινοῦ, Ἐνθ' ἀν. σελ. 95 κέ.

² Σπ. Λάμπρου, Νέος Ἑλληνομνήμων τόμ. Α' σ. 493. Πρβλ. Νίκου Α. Βέη, Das Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neueren Zeit ἐν Β. Ζ. XV (1906) σελ. 447.

³ Κ. Δυοβουνιώτου, Ἐνθ' ἀν. ἀριθ. 267 (1916) σελ. 11-13.

⁴ Τοῦ αὐτοῦ, Ἐνθ' ἀν. ἀριθ. 254 σελ. 9-12.

⁵ Κ. Δυοβουνιώτου, Ἐνθ' ἀν. ἀριθ. 253 σελ. 11. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ καθηγητοῦ κ. Δυοβουνιώτου ἀναγράφονται ἐν ὄλφ 134 Κώδικες, φαίνεται

Ζαγοράς. Ἐπίσης ἐν φ. 122⁶ σημειοῦται τὸ ἑξῆς: Καλλίνικος Πατριαρχῆς καὶ ὁ ἀφαιραίσας ἀφωρισμένος ἀπὸ θῦ' καὶ ἀδιάλυτος μετὰ θάνατον.

¹ Ἀφιερώθη εἰς τὸ Σχολεῖον Ζαγοράς (μονοκονδυλιακῶς). Πρβλ. φ. 4^α.

² Ἐν φ. 13⁶ ἐν τῇ ᾠδῃ: Ἐκ τῶν τῆς Σχολῆς Ζαγοράς (μονοκονδυλιακῶς).

³ Ἐκ τούτου καταφαίνεται, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ χειρόγραφον προέρχεται ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης Ζαγοράς καὶ ἦτο κτῆμα τοῦ Καλλινίκου Δ' ¹.

⁴ Ἐν τούτοις ἡ εἰρήνη τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡσυχία δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺν χρόνον, διότι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Κυρίλλου Ε', ὡς καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῦ διορισθέντες Ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ, οἵτινες, κατὰ τὸν Κομνηνόν ², ἦσαν ἐκ τῶν θανατωμένων τοῦ Αὐξεντίου, ὁλονὲν συσπειρούμενοι καὶ ἐνεργοῦντες κατώρθωσαν τέλος δι' ὑποσχέσεων καὶ διαβολῶν καὶ χρημάτων μετὰ ἕξ μηνῶν πατριαρχεῖαν νὰ ἐκβάλωσι τοῦ θρόνου τὸν Καλλίνικον καὶ ἀναβιβάσωσιν εἰς αὐτὸν Σεραφεῖμ τὸν Β' τὸν ἀπὸ Φιλιππουπόλεως τῇ 27^η Ἰουλίου 1757, τὸν δὲ Καλλίνικον Δ' ἐξώρισαν κατ' ἀρχὰς εἰς Λῆμνον ³ καὶ εἶτα εἰς τὸ Σινᾶ ⁴.

⁵ Ὁ Σεραφεῖμ ὁ Β', ἅμα τῇ ἀναρρήσει αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἐνόμισεν, ὅτι πρῶτιστα πάντων ἔπρεπε νὰ ἐξευμενίσῃ τὸν λαόν, πρὸς τοῦτο δὲ ἀνεκάλεσεν ἐκ τῆς Κύπρου ⁵ τῷ 1757 τὸν Κύριλλον τὸν Ε', ἔνθα εἶχεν ἐξορισθῆ ὑπὸ τοῦ Καλλινίκου Δ', καὶ παρέσχεν αὐτῷ τὴν ἄδειαν νὰ μεταβῆ, ὅπου ἂν βούληται, οὗτος δὲ πρὸ παντὸς ἄλλου προὔτιμησεν, ἵνα μεταβῆ καὶ ἐφησυχάσῃ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐν τῇ Σκῆτῃ τῆς Ἁγίας Ἄννης ⁶.

ὅμως, ὅτι παλαιότερον ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ζαγοράς, οἵτινες, ἀτυχῶς, ἀπώλεσθησαν ἢ ἐκλάπησαν, εἰς δ' ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ ὁ ἀποκείμενος ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων.

¹ Ἀντίγραφον τῆς ἐν λόγῳ καθαιρέσεως σφῆζεται καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 122 χειρογράφῳ τῆς αὐτῆς Βιβλιοθήκης Ζαγοράς, ἐν ᾧ περιέχονται, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ ἄλλα ἔργα τοῦ Καλλινίκου, Κ. Δυοβουνιώτου, Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ζαγοράς, ἐν Νέφῃ Ἑλληνομνήμονι τόμ. ΙΔ' (1917) σελ. 89 - 90.

² Ἀθ. Κομνηνοῦ Ἰψηλάντου, Ἔνθ' ἄν. σελ. 370.

³ Κ. Δυοβουνιώτου, Ἔνθ' ἄν. ἀριθ. 259 (1915) σελ. 1 - 5. Πρβλ. Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. πίνακες σελ. 649. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐτεροδιδασκαλῆαι . . . σελ. 776 κέ.

⁴ Ἐν ἔτει 1762 ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν κρυφίως καὶ ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ἰωαννικίου Γ' τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος καὶ ζητήσας τὴν ἀθώωσιν αὐτοῦ καὶ ἄδειαν, ἵνα, ἀπέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Ζαγοράν, δι' ὄρισμῶν καὶ ἀδείᾳ τῆς Ἐκκλησίας ἀπῆλθεν, ὅπως ἐφησυχάσῃ ὡς φίλος τῆς εἰρήνης καὶ ἡσυχίας, λαμβάνων πρὸς ζωάρεκιαν τὰς εἰς τὸ Πατριαρχικὸν ταμεῖον κατ' ἔτος διδομένας ἐπιχορηγήσεις τῶν Ἀρχιεπισκόπων Δημητριάδος καὶ Κασσανδρείας. Οὕτως ὁ Καλλίνικος ὁ Δ' παρέμεινε παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Δημητριάδος Γρηγορίῳ, ἀποθανόν ὑπέργηρος τῷ 1792 ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. Κ. Δυοβουνιώτου, Ἔνθ' ἄν. ἀριθ. 252 (1915) σελ. 1 - 5, ἀριθ. 253 (1915) σ. 7 - 11, Μ. Γεδεών. Πατριαρχ. Πίνακες σελ. 649. Βασιλείου Γ' εωργιάδου, Ἔνθ' ἄν. σελ. 618.

⁵ Κ. Δυοβουνιώτου, Ἔνθ' ἄν. ἀριθ. 267 (1916) σελ. 11 - 13.

⁶ Σεργίου Μακραίου, Ἔνθ' ἄνωτ. σελ. 227, Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακες σελ. 644, Ἐλευθ. Ταπεινοῦ, Ἔνθ' ἄν. σελ. 95 κέ.

Οὕτως ὁ Κύριλλος ὁ Ε' παρέμεινε ἐν Ἀθῶνι ἐφησυχάζων, ὅτε τῷ 1763 κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς πατριαρχείας τοῦ Σαμουήλ Α' τοῦ Χαντζερῆ τοῦ ἀπὸ Δέρκων, πιεζόμενος ὑπὸ τῶν δανειστῶν, ἀπῆλθεν, ἄνευ συνοδικῆς ἀδείας, εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ διατρίβων εἰς τινα τῶν αὐτόθι ἐπιφανῶν οἴκων, τὸν τοῦ Μιχαήλ Ῥακοβίτζα, ἐπεζήτη διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, ὡς καὶ τοῦ Κοινοῦ, τὴν τοῦ χρέους αὐτοῦ ἀπαλλαγὴν οὕτως, ὥστε νὰ μὴ ἐνοχλῆται ὑπ' οὐδενὸς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἐφησυχάζων¹.

Ὁ Πατριάρχης Σαμουήλ ὁ Α' ὅμως φοβηθεὶς, μήπως πάλιν καταλάβῃ τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον, ἐνήργησε καὶ «ἐδόθη λίβελλος τῷ ἄνακτι κατ' αὐτοῦ κοινῇ γνώμῃ ὡς δημεγέρτου καὶ ἀντάρτου. Διὸ ἐδόθη βασιλικὸς Ὅρισμὸς τῷ ἀρχικηπουρῶ, ἵνα συλλάβῃ αὐτόν, ὅπου ἂν ᾖ». Ζητηθεὶς δὲ ἐπὶ πολὺ καὶ μὴ εὑρεθεὶς καθηρέθη τὸ δευτερον ὡς ἐπίορκος καὶ φονεὺς καὶ αἵρετικὸς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Σαμουήλ τοῦ Α' τῷ 1763 ἔτει, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας συλληφθεὶς ὑπερωρίσθη εἰς Σιναιὸν, ζημιώσας καὶ τὸν θρόνον Ἱεροσολύμων, διότι ἤθελε νὰ ἐπιβῇ εἰς ἐκεῖνον. Μετ' οὐ πολὺ ὅμως ἐδόθη ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Κυρίλλου τοῦ Ε' λίβελλος τῷ ἄνακτι, ὁ δὲ Πατριάρχης καὶ ὁ κληρὸς, πλὴν τινῶν, προσέδραμον ὁμοφώνως τῷ κριτῇ τῆς Πόλεως καὶ καταμαρτυρήσαντες ἐκεῖνου ἔλαβον ἰλάμι, τὸ ὁποῖον καὶ ἐδόθη εἰς τὸν Ἀνακτα, καὶ ἐξεδόθη χάτι, ἵνα μὴ ἐξέλθῃ τῆς τοῦ Σινᾶ. Μετὰ παρέλευσιν τριῶν μηνῶν ἔλαβον καὶ ἕτερον Ὅρισμόν, ὅπως τελευτήσῃ ἐκεῖ καὶ μηδ' ἐξέλθῃ τῆς τοῦ Σινᾶ². Φαίνεται ὅμως ὅτι μετὰ ταῦτα, ἄγνωστον πότε ἀκριβῶς, ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ Σινᾶ καὶ ἦλθε πάλιν εἰς τὸ Ἀγίῳ νημιον Ὁρος, ἔνθα διῆλθε τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου αὐτοῦ ἐν τῇ Σκήτῃ τῆς Ἀγίας Ἀννης³.

Ἡ δευτέρα αὕτη καθαίρεσις ὑπάρχει ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 320 Πατριαρχικῷ Κώδικι (σελ. 31, 32 καὶ 33), ἀντίγραφον δ' αὐτῆς εὑρίσκεται ἐν τῷ ἄνωτέρῳ

¹ Σεργίου Μακραιοῦ, Ἐνθ' ἄν. σελ. 224. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Σάθας συγγέει τὸν Κύριλλον τὸν Ε' μετὰ τοῦ Καλλινίκου τοῦ Δ', διότι λέγει, ὅτι οὗτος (ὁ Κύριλλος) ἀποδράς ἐκ τοῦ Σιναιοῦ Ὁρους ἦλθεν εἰς Κ/πολιν καὶ ἐκρύπτετο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ὁμογενοῦς Χρυσσοκούλλου Ῥάλλη, πρεσβευτοῦ τῶν Ἑνετῶν, καὶ ὅτι ἠθώωθη δεκτὸς γενόμενος ἐν τοῖς Πατριαρχείοις καὶ ἀπῆλθεν εἰς Πελοπόννησον, ὀρισθείσης αὐτῷ ἰσοβίου συντάξεως. Ὡς ὅμως ἀνωτέρω ἐλέχθη, ὁ Καλλίνικος ὁ Δ', ὁ ἀπὸ Προϊάβου, ἐκ Σιναιοῦ κατέφυγεν εἰς Κων/πολιν καὶ ἐκρύβη ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Χρυσσοκούλλου τούτου Ῥάλλη καὶ ἀθώωθεις ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μετέβη οὐχὶ εἰς Πελοπόννησον, ἀλλὰ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ τὴν Δημητριάδα. (Κ. Σάθας, Νεοεσλ. Φιλολογία σελ. 486).

² Κ. Δυοβουνιώτου, Ἐνθ' ἄν. ἀριθ. 268 (1916) σελ. 5-7. Πρβλ. Γ. Καρβελά, Ἐνθ' ἄν. σελ. 28,30, ἔνθα περὶ οὐδετέρας τῶν καθαιρέσεων ποιεῖται μνεῖαν.

³ Τὰ περὶ συμμετοχῆς τοῦ ἐφησυχάζοντος ἐνταῦθα Κυρίλλου Ε', εἰς τὴν ἐπανάστασιν τῆς Πελοποννήσου τὴν ὑποκινηθεῖσαν τῷ 1769 ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας εἶναι λίαν ἀπίθανα, (Γ. Παποῦλα, Ἐνθ' ἄν. σελ. 5.) Ὁ μακαρίτης Π. Κοντογιάννης οὐδὲν ἀπολύτως περὶ τούτου ἀναφέρει. (Π. Κοντογιάννη, Οἱ Ἑλληνες κατὰ τὸν πρῶτον ἐπὶ Αἰκατερίνης Β' Ῥωσσοτουρκικὸν πόλεμον. Ἀθῆναι 1903. Πρβλ. Γ. Καρβελά, Ἐνθ' ἄν. σελ. 38 ὑπ. 1).

Κώδικι τῆς Βιβλιοθήκης Ζαγοράς ὑπ' ἀριθ. 122, περὶ ἧς λόγον ποιεῖται ὁ Ἐλευθέριος Ταπεινός¹. Διαφέρει δὲ αὕτη τῆς κατωτέρω δημοσιευομένης πρώτης καθαιρέσεως κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐν αὐτῇ οὐδὲν ἀναφέρεται περὶ τῶν περὶ Ἀναβαπτισμοῦ κακοδόξων δῆθεν θεωριῶν τοῦ Κυρίλλου Ε' μεταξὺ τοσούτου πλήθους ἄλλων κατηγοριῶν καὶ μομφῶν, ἐν ᾧ ἐν τῇ κατωτέρω γίνεται μακρὸς λόγος περὶ αὐτοῦ. Ἐπίσης ἀναφέρεται ἐν αὐτῇ, ὅτι αἰτία τῆς πρώτης πτώσεως αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου ἦτο ἡ ἀνάμιξις αὐτοῦ εἰς τὰ τῆς Κύπρου πράγματα, τοῦθ' ὅπερ ἀναφέρει καὶ ὁ Κομνηνὸς Ὑψηλάντης², ἐν ᾧ ὁ Σέργιος Μακραιὸς ἀναφέρει ὡς κυρίαν αἰτίαν τὴν ὑπαρξιν ἐπιβουλῶν ἐκ μέρους τῶν Δυτικῶν. Τοῦναντίον ἐν τῇ κατωτέρω πρώτῃ καθαιρέσει οὐδὲν περὶ αὐτῶν ἀναφέρεται. Ἐπὶ πλέον ἀναφέρεται ἐν αὐτῇ, ὅτι οὗτος τὸ δευτερον πατριαρχεύσας καὶ ὑποσκελίσας τὸν γέροντα Παῖσιον κατεχρέωσε τὴν Ἐκκλησίαν, καίπερ διατεινόμενος, ὅτι ἐξέπιπτε τὸ χρέος αὐτῆς, καὶ κατέτρεχε τοὺς Ἀρχιερεῖς, ὅτι διὰ 1700 πονγγίων ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ ἐπεβαρύνθη ἡ Ἐκκλησία, καὶ ὅτι ἐπὶ τέλους ἐξωρίσθη εἰς τὸ ἐν Ἀθωνι μονύδριον τῆς Ἁγίας Ἄννης, ἅτινα ἀναφέρονται ἐν τῇ κατωτέρω καθαιρέσει. Διαφέρουσι ὁμως πρὸς ἀλλήλας ἀμφοτέραι αἱ καθαιρέσεις ὡς πρὸς τὸν τόπον τῆς ἐξορίας, διότι αὕτη μὲν ἀναφέρει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μετὰ τὴν δευτέραν πτώσιν αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου τὴν Σκήτην τῆς Ἁγίας Ἄννης ἐν Ἀθωνι, τοῦθ' ὅπερ δέχονται σχεδὸν πάντες, ἐν ᾧ ἡ κατωτέρω τὴν Κύπρον, ὡς καὶ ὁ Καλλίνικος ὁ Δ' ἀλλαχοῦ ἀναφέρει, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη. Κατὰ τὰ ἄλλα, ἐξ ὧν ἀναφέρει περὶ αὐτῆς ὁ Ἐλευθέριος Ταπεινός, φαίνεται, ὅτι δὲν διαφέρουσι πολὺ αὗται πρὸς ἀλλήλας, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι συμφωνοῦσιν. Ἐν τῇ καθαιρέσει ταύτῃ φαίνονται υπογεγραμμένοι οἱ ἑξῆς:

† Σαμουὴλ ἐλέφ Θεοῦ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

† Ἱερόθεος ἐλέφ Θεοῦ πατριάρχης Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης,

† Ὁ Καισαρείας Μελέτιος, † ὁ Ἐφέσου Μελέτιος, † ὁ Κυζίκου Γεράσιμος, † ὁ Βερροίας Δωρόθεος, † ὁ Ἰκονίου Διονύσιος, † ὁ Ξάνθης Κύριλλος.

Ὡς πρὸς τοὺς λόγους δὲ τοὺς περιεχομένους ἐν ἀμφοτέραις ταῖς καθαιρέσεσι, δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι οὗτοι δὲν ἔχουσι πολλὴν ὑπόστασιν, καθότι περὶ μὲν τῆς Α' καθαιρέσεως ἐλέχθη ἀνωτέρω, ὅτι ἐν αὐτῇ καὶ ἐν ἄλλοις συγγράμμασιν αὐτοῦ ὁ Καλλίνικος ὁ Δ' καταφέρεται κατὰ Κυρίλλου τοῦ Ε' οὐχὶ ἐξ ὀργῆς καὶ ἐκδικήσεως πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς ὁπαδοὺς αὐτοῦ, ἀλλ' ἐξ ἀγάπης πρὸ παντὸς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοὺς πιστοὺς, περὶ δὲ τῆς Β' καθαιρέσεως ὁ Ἐλευθέριος Ταπεινός ἀναφέρει, ὅτι καὶ αὕτη συνετάγη ἐσπευσμένως καὶ ἄνευ σπουδαίων αἰτίων. Δύο ὁμως τῶν σπουδαιότερων λόγων, δι' οὓς κατεδικάσθη δις εἰς καθαιρέσιν ὁ Κύριλλος ὁ Ε', ἦτι ἡ δῆθεν αὐτοῦ

¹ Ἐλευθ. Ταπεινοῦ, Ἐνθ' ἀν. σελ. 100-102. Πρβλ. Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 641-642 καὶ Σεργίου Μακραιῶ, Ἐνθ' ἀν. σελ. 247-248.

² Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἀν. σελ. 367.

ἐπίβασις εἰς τὴν Μητρόπολιν Νικομηδείας καὶ αἱ δύο πατριαρχεῖαι αὐτοῦ, ἄς λησταρχείας καλεῖ ὁ Καλλίνικος ὁ Δ', καταπίπτουσιν ἀφ' ἑαυτῶν, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν αὐτὰ τὰ περισωθέντα ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς κώδιξιν ὑπομνήματα τῶν ἐκλογῶν, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος.

Δὲν προτίθεται ἐνταῦθα ν' ἀναφέρω τὰς περὶ τοῦ Κυρίλλου τοῦ Ε' γνώμας τῶν χρονογράφων, διότι θὰ ἦτο μακρὸς ὁ λόγος, τοῦτο μόνον παρατηρῶ, ὅτι αὐταὶ δὲν συμφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας¹. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὁ Κύριλλος, παρ' ἅπασαν τὴν ἄλλην ἀξίαν αὐτοῦ, κατὰ τοῦτο μόνον δύναται νὰ κατακριθῆ, ὅτι συμμετέσχεν ἐνεργῶς τῶν περὶ τοῦ Ἀναβαπτισμοῦ θεωριῶν τοῦ κακο-Αὔξεντιου καὶ ἐγένετο αἰτία τόσων κακῶν, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐτάραξαν τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον ἀναδεικνύει αὐτὸν ἄνδρα ἀξιόλογον καὶ πεπαιδευμένον καὶ δύναται μάλιστα νὰ κατατάξῃ αὐτὸν μεταξὺ τῶν ἐπισημοτέρων ἀνδρῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, εἶναι ἡ σύστασις τῆς Ἀθωνιάδος Ἀκαδημίας² ἐν ἔτει 1749. Ὁ προηγούμενος δηλ. τῆς ἐν Ἀθῶν Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου Ἱερομόναχος Μελέτιος μελετῶν τὴν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Ἱδρυσιν Ἑλληνικοῦ φροντιστηρίου εὗρεν αὐτὸν πρόθυμον. Οὗτος διὰ σιγίλλου ἐθέσπισε κατὰ Μάιον τοῦ 1750 Ἰνδ. Γ' (Πατριαρχ. Κῶδ. Ε' σελ. 101) τὰ κατ' αὐτὴν καὶ ἐκανόνισε τὴν διοίκησιν καὶ συντήρησιν αὐτῆς, διορίσας ἐν αὐτῇ πρῶτον καὶ ἰσόβιον ἐπιστάτην τὸν εἰρημένον προηγούμενον Μελέτιον. Ἐκλήθη δὲ διδάσκαλος ἐν αὐτῇ τῷ 1753 ὁ πολὺς Εὐγενίος Βουλγάρις, ὅστις μετὰ ἑξαετῆ διδασκαλίαν ἀνεχώρησε καὶ τοῦτο λίαν ἐλύπησε τὸν Κύριλλον τὸν Ε' διατρίβοντα ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, ὡς φαίνεται ἐκ τινος ἐπιστολῆς τοῦ Δέρκων Σαμουήλ τοῦ Χαντζερῆ πρὸς αὐτὸν τοῦ 1759 ἔτους³.

Αἰτία ὅμως τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρεως ἐξ αὐτῆς ἦτο ὁ Κύριλλος ὁ Ε', ὅστις διήρεσε τοὺς μαθητὰς αὐτῆς εἰς τέσσαρας μερίδας,

¹ Μ. Γεδεών, Ἑτεροδιδασκαλία. . . σελ. 777. Πρβλ. Βασ. Γεωργιάδου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 618 - 619.

² Περὶ τοῦ ἔτους τῆς συστάσεως τῆς Ἀθωνιάδος Ἀκαδημίας αἱ γνώμαι διίστανται, ὀρθοτέρα ὅμως εἶναι, κατ' ἐμέ, ἡ γνώμη τοῦ Ἀρχοντος Μ. Γεδεών, Χρονικά Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σελ. 162 Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1883. Πρβλ. Μ. Παράνικα, Σχεδιάσμα. . . σελ. 48 Ἐν Κων/λει 1867. Κατ' ἄλλους ἰδρυθῆ τῷ 1753, ὡς ἀναφέρει ὁ Παράνικας, κατ' ἄλλους πάλιν τῷ 1743. Ἴδε Κοσμᾶ Βλάχου, Ἡ Χερσόνησος τοῦ Ἀγίου Ὄρους Ἀθῶν. σελ. 104. Βόλος 1903. Πρβλ. Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Κτενᾶ, Τὰ γράμματα ἐν Ἀγίῳ Ὄρει καὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία σελ. 19 κέ. 25 κέ. Ἐν Ἀθήναις 1928. Καὶ «Ἀποθήκη τῶν Ὁφελίμων καὶ τερπνῶν γνώσεων» Σύγγραμμα περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ὑπὸ Ἰακώβου Γ. Πιτζιπιοῦ ἔτος Β' σελ. 171. (1848) Ἐν Σύρῳ. Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντίας ὁ Α' τίθησι τὴν Ἱδρυσιν αὐτῆς τῷ 1755. (Ἐνθ' ἄν. σελ. 156).

³ Μ. Γεδεών, Σαμονήλ τοῦ Χαντζερῆ, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολαὶ ἀνέκδοτοι ἐν Ἑκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ τόμ. Δ' σελ. 26 - 28. Ἐν Κων/πόλει (1883 - 1884) Ἐν αὐτῇ πρὸς τοὺς ἄλλοις γίνεται λόγος καὶ περὶ τῶν ἀνωτέρω θρησκευτικῶν ἐρίδων.

ἦτοι τὴν τῶν Πατριαρχιτῶν (δηλ. τοῦ Κυρίλλου Ε'), τὴν τῶν Εὐγενιτῶν κ.ἄ. Ταῦτα πάντα διὰ μακρῶν ἐκτίθησιν ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις¹ ἐν τῇ Ἀπολογία αὐτοῦ τῇ συνταχθείσῃ τῇ 29 Ἰανουαρίου τοῦ 1759 ἔτους ἐν τῇ Μονῇ Ἰβήρων καὶ ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν Κύριλλον τὸν Ε' ἐφησυχάζοντα τότε ἐν Ἁγίῳ Ὄρει. Ἐν αὐτῇ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, γράφει αὐτῷ: «... Βλέπων τοίνυν ἐγὼ τὴν ὑμετέραν Παναγιότητα πολλά μου καταψηφιζομένην καὶ περισσῶς καταστηλιτεύουσαν τὴν ἐμὴν ἀναξιότητα διὰ πλήθους γραμμάτων, ὧν τὰ μὲν τοῖς ἐν αὐτῷ τῷ Ὄρει, τὰ δὲ τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὰ δὲ τοῖς ἐν Θεσσαλονίκῃ, πολλά τε καὶ πολλοῖς γράφει κατ' ἐμοῦ, ὅσοι εἶναι τινος ὀνόματος, καὶ οὐ μόνον γράφει, ἀλλὰ καὶ ἄλλους εἰς τοῦτο διεγείρει, δηλαδὴ μαθητάς, ἡγουμένους, προηγουμένους, Σχολεῖα, Μοναστήρια, διὰ τὴν ἀπολέσῃ ἴσως, ἂν εἶναι δυνατόν, καὶ τὸ ἐμὸν ὄνομα μετὰ πλείονος ἤχου καὶ τὴν προξενήσῃ περιφανεστέραν τὴν πᾶσιν μου.» Ἐξ αὐτῆς καταφαίνεται, ὅτι οὗτος συνετέλεσεν εἰς τὴν παρακμὴν τῆς Σχολῆς διὰ τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀναχωρήσεως τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρως.

Καθ' ὃν χρόνον ὁ Κύριλλος ὁ Ε' εὕρισκετο ἐξόριστος ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, δὲν ἔπαυσαν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καταβαλλόμεναι νέαι προσπάθειαι πρὸς ἐπαναφορὰν αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τῷ 1761 ὁ Σεργῶν Ἰωαννίκιος, μνησικακῶν κατὰ τοῦ Πατριάρχου Σεραφεῖμ τοῦ Β' τοῦ ἀπὸ Φιλίππουπόλεως, ὡς ἀποκλεισθεὶς δύο ἐπισημοτάτων Μητροπόλεων, ἀπὸ μὲν τῆς Νικομηδείας τῷ 1759, ἔνεκα τοῦ ἐκλεγέντος εἰς αὐτὴν Προικοννήσου Νικηφόρου ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Γαβριήλ, ἀπὸ δὲ τῆς Ἡρακλείας τῷ 1760, ἔνεκα τοῦ ἀναρρηθέντος εἰς αὐτὴν ἐπισκόπου Μειρῶν Μεθοδίου, διαδεξαμένου τὸν ἀποθανόντα θεῖον αὐτοῦ Γεράσιμον, καὶ ἔχων συνεργοὺς τοὺς Μητροπολίτας Καισαρείας Παΐσιον, Δρύστρας Βαρθολομαῖον καὶ Χαλκηδόνος Ἰωαννίκιον εἰργάζετο σπουδαίως καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον πρὸς ἐπάνοδον τοῦ Κυρίλλου τοῦ Ε' ἐκ τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ ἀνάρρησιν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Οἴκουμενικοῦ θρόνου. Αἱ ἐνέργειαι αὗται ἐπανελήφθησαν καὶ βραδύτερον ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Θεοδοσίου τοῦ Β', τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Σύνοδος δυσμενῶς διέκειτο τῷ Κυρίλλῳ τῷ Ε', διεβίβασεν ἐγγράφως τὴν περὶ τούτου σκέψιν αὐτῆς τῇ Ὀθωμανικῇ Κυβερνήσει καὶ διὰ Συνδικοῦ γράμματος πρὸς ἡσυχίαν τῆς Ἐκκλησίας κατεκλείσθη οὗτος εἰς τὸν πύργον τῆς Λαύρας ἐν Ἀθῶνι², φαίνεται ὅμως, ὅτι μετ' οὐ πολὺ πάλιν μετέβη εἰς τὴν Σκῆτην τῆς Ἁγίας Ἀννης, ἔνθα ἦτο καὶ πρότερον, καὶ διῆλθε τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας τοῦ βίου αὐτοῦ, κτίσας μάλιστα καὶ ὡραίαν καλύβην ἐν ἀπό-

¹ Ἡ ἀπολογία αὕτη ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ἔργων αὐτοῦ ὑπὸ Γεωργίου Αἰνιᾶνος Τόμ. Α' σελ. 54-64. Ἐπανεξεδόθη τελευταίως καὶ ὑπὸ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Κτενᾶ, Ἐνθ' ἄν. σελ. 90-98.

² Ἐλευθ. Ταπεινοῦ, Ἐνθ' ἄν. σελ. 95 κέ. Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἄν. σελ. 379. 384. 387. 476-477.

πτω θέσει¹. Ἀπέθανε δὲ τῇ 27^η Ἰουλίου τοῦ 1775 ἔτους καὶ ἐτάφη ἔξω τοῦ κυριακοῦ τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Ἄννης, ἔνθα μάλιστα σφύζεται καὶ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ μέχρι σήμερον, τῆς ὁποίας ἀντίγραφον εὑρηται καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου². Ὁ Σέργιος Μακρᾶιος ὁμως³ οὐχὶ ὀρθῶς ἀναφέρει, ὅτι μετὰ δεκαετίαν ἀπὸ τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἄνευ συνοδικῆς ἀδείας μεταβάσεως καὶ τῆς εἰς Ἄθω ἐπανόδου, δηλονότι τῷ 1773, ἐτελεύτησε τὸν βίον, ὃ δὲ Κομνηνὸς Ὑψηλάντης⁴ οὐδὲν περὶ τούτου ἀναφέρει.

Σημειωτέον τέλος, ὅτι ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς κατωτέρω καθαιρέσεως, τὰς μὲν συντετηγημένας λέξεις κατὰ τὸ πλήρες ἔγραψα, διώρθωσα δὲ τὴν ἐσφαλμένην ἔνιαχοῦ ὀρθογραφίαν τοῦ κώδικος, γράψας τῶν κυρίων ὀνομάτων πόλεων καὶ χωρῶν τὸ ἀρχικὸν μόνον γράμμα διὰ κεφαλαιώδους γράμματος, χωρὶς νὰ μεταβάλω οὐδόλως τὴν ὀρθογραφίαν αὐτῶν. Προσθέτω, ὅτι ὁ κώδιξ εἶναι σιλοφόβρωτος, ἡ δὲ ἀρίθμησις τῶν φύλλων αὐτοῦ εἶναι ἐσφαλμένη, ὡς σημειῶ κατωτέρω.

Κῶδ. 29 (φ. 124^α - 131^α)

αψνζω [= 1757φ] Ἰανουαρίου⁵

(φ. 124^α) Ἡ καθαιρέσις τοῦ Κυρίλλου τοῦ εἰς τὴν βίβλον ταύτην
ἐμπεριεχομένου ἦτοι τοῦ πρὸ ἡμῶν.

» Βαβαὶ ὡς χαλεπὴ καὶ ἐργώδης ἐκ προοιμίου, δυσάντητός τε καὶ ἀποτρόπαιος ἡμῖν προσπίπτει καὶ ἀναφαίνεται ἡ τοῦ λόγου εἰσβολὴ τε καὶ εἴσοδος, καὶ γὰρ ὠκεανόν τινα ὑπανοίγει τῇ ἀφηγήσει, οὐ καθαροῦ ὕδατος καὶ πλοῖμου, βορβόρου δὲ μᾶλλον κακίας ἀνεξαντλήτου καὶ ἀκενώτου, οὔτε ὀφθεισίης πώποτε, οὔτε ἀκοῇ παραληφθείσης ἐν τῷ χριστιανικῷ γένει ἀνάπλεων τοιοῦτφ δὴ πελάγει τὸ τοῦ λόγου πλοῖον καθελκύσαι βουλόμενοι σκύλλας τε καὶ χαρύβδεις, ὑφαλίους διαμεῖψαι πέτρας, καὶ ὅσα ἄλλα τοῖς

¹ Μ. Γεδεών, Ἐτεροδιδασκαλία... Ἐνθ' ἀν. σελ. 775.

² Σεργίου Μακρᾶίου, Ἐνθ' ἀν. σελ. 248.

³ Ἀντίγραφον τῆς εἰκόνος τοῦ Κυρίλλου τοῦ Ε' ἀπόκειται καὶ παρὰ τῷ κ. Μ. Γεδεών, κάτωθεν δ' αὐτῆς ἀναγινώσκομεν: 1775 Ἰουλίου 27 Ἁγίας Ἄννης Σκήτη. Πρβλ. Ἐλευθ. Ταπεινοῦ, Ἐνθ' ἀν. σελ. 95 κέ. ὅπου ἀναφέρει ὡς ἔτος τοῦ θανάτου αὐτοῦ τὸ 1775.

⁴ Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐνθ' ἀν. σελ. 476-477.

⁵ Ἐν τῷ Κῶδ. σημειοῦται ἡ λ. Ἀπριλ. ἥτις διαγράφεται. Πρβλ. Σπ. Λάμπρου, Νέον Ἑλληνομνήμονα τόμ. Α' (1904) σελ. 493.

πλέουσι πιστεύεται συμπτώματα φοβερά τε καὶ ἄθλια, ἣ ἴν' οἰκειότερῳ χρη-
 σώμεθα παραδείγματι, χείμαιράν τινα, μυθικὴν καταβαλεῖν πειρώμενοι, οὐχί
 ἔπτα ἀλλὰ μυρίας κεφαλὰς δρακοντείους ἐκ τῆς τομῆς τῆς μιᾶς ἀναδιδού-
 5 ορῶντες, οὐδ' εὐέλπιδες λίαν ἐπὶ τῇ τοῦ θηρίου κατατομῇ, τὸ πλήθος τῶν
 ἀναφυομένων κακῶν ἀριθμὸν τε νικῶντος καὶ λόγου δύναμιν πᾶσαν προτεκ-
 μαίρομενοι, καὶ ὅτι πᾶσα ἀνάγκη πολὺ κατόπιν τῆς ἀξίας ἀπολειφθῆναι τὸν
 δημοσιεῦσαι καὶ στηλιτεῦσαι τηλικαύτην κακίας ὑπερβολὴν ἐπιβαλλόμενον
 10 λόγον· ἀλλὰ καίτοι δυσκολίας πολλῆς ἐν αὐτοῖς τοῖς προθύροις ὑποδεικνυμέ-
 νης, οὐ παραιτητέον τὸ ἐγγεῖρημα, διὰ τὴν ἐπιγενομένην τουντεῦθεν τῷ ἡμε-
 τέρῳ γένοι ὠφέλειαν· ὥσπερ γὰρ ἀρετῆς ἐπαινουμένης μέγα τι ὄφελος ἐπακο-
 λουθεῖ, πολλῶν ἐλκομένων εἰς μίμησιν καὶ ἀντιποίησιν αὐτῆς· ἐγκωμιαζομέ-
 νου γὰρ φησι τὸ ἱερὸν λόγιον δικαίου, εὐφρανθήσονται λαοί, οὕτω κακίας
 στηλιτευομένης πολὺ τὸ κέρδος παρομαρτεῖν εἶωθε διὰ τῆς ἀποστροφῆς, καὶ
 φ. 124⁶ τοῦ μίσους τοῦ πρὸς αὐτήν· ἦτε γὰρ πρὸς ἀρετὴν προτροπὴ | καὶ παράκλησις
 16 διὰ τῶν κατ' αὐτὴν ἐγκωμίων ἐνεργουμένη, καὶ ἡ ἀπὸ τῆς κακίας φυγὴ διὰ
 τοῦ κατ' αὐτῆς ψόγου τοὺς ἀκρωμένους παιδεύουσα, ἀναγκαίως ἐκάτερα τὴν
 τῶν εὐσεβῶν πραγματεύοντες σωτηρίαν, κατὰ τὴν ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ
 ποίησον ἀγαθὸν κελεύουσαν θεόπνευστον προφητικὴν ἐντολήν, ἐπεὶ δ' ὑπε-
 20 θέμεθα τῷ λόγῳ τὸ τῆς διηγήσεως ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον, σκεπτέον ὅθεν
 χρῆ τῆς τραγικῆς ταύτης ἀφηγήσεως ἄρξασθαι· πρόκειται γὰρ ἡμῖν θηρίον
 πολύμορφον καὶ τερατῶδες ἐν ἀνθρωπίνῳ εἶδει· τὸ μὲν φαινόμενον γηγενές
 καὶ ἐπίγειον, τῇ δὲ ἀληθείᾳ καὶ τῷ πράγματι αὐτῶν τοῦ Ἄδου ἀνερπίσαν
 πυθμένων, καὶ τῶν ταρταρείων ἀναδῦσαν μυχῶν, καὶ κατὰ τὰς ἐν μύθῳ
 25 Ἐρινύας ἀθλίως ἐπεισκομάσαν τῷ βίῳ τῷ ἀνθρωπίνῳ, οὐ καὶ τὸ ἔξω δυσει-
 δές καὶ αἰσχρὸν τῆς ὄψεως τὴν ἀφανῶς ἐνδομυχοῦσαν τῆς ψυχῆς ἑσπαρίαν
 ἀποχρόντως ὑπεσήμεαινε καὶ προσφυῶς ὑπεδείκνυε· παράλληλα γὰρ ταῦτα ἔξ
 ἀντιθέσεως διαμέτρου παρὰ γε σοφοῖς, καὶ πεπαιδευμένοις ἀνδράσι κέκριται
 γε καὶ ὠρισταί, ὥσπερ τὸ αὐτὸ εἶδος ἄξιον τυραννίδος διὰ τοῦ κάλλους εἰς
 30 ἀρχικὴν ἀρετὴν ἀναγόμενον οὕτω καὶ τὸ αἰσχος διὰ τοῦ εἰπόντος, τὸν μορφὰς
 ἀτερπεῖς, ταῖς ὄψεσι κεκτημένον, παρεμφερεῖς ταυταισὶ ἔχειν καὶ τοὺς τρόπους
 εἰς κακίαν συνωθούμενον· οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ φθιάσας,
 ὡς μὴ ὠφελεν, ἐπιβατικῶς ἐπιλαβέσθαι, βία τε καὶ ὄρη καὶ ληστροικῆ ἐφόδῳ
 ἀρπάσαι τὸν ἀγιώτατον πατριαρχικόν, καὶ οἰκουμενικὸν θρόνον Κακοκύριλλος
 35 λύκου τε ὠμοφάγου δίκην σπαράξας, καὶ θύσας, καὶ ἀπολέσας τὸ λογικὸν τοῦ
 Χριστοῦ ποιμνιον, καὶ τὸν περιούσιον τοῦ Κυρίου λαόν, οὐ διὰ τῆς θύρας
 εἰσελθάν, ἀλλ' ἀλλαχόθεν βιαίως καὶ παρανόμως εἰσωθισθεῖς, καὶ μιάνας τόγε
 εἰς αὐτὸν ἦγον ταῖς μιαιραῖς καὶ παρανόμοις αὐτοῦ κακουργαίαις τὴν ἀμίαντον
 39 καὶ ἀμώμητον νύμφην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν· ὅθεν μὲν οὖν ὠρμηται τὴν
 φ. 125^α ἀρχήν, καὶ ὁποῖα τις θεήλατος | λεηλασία τῆς Πελοποννήσου, καλῶς μὲν καὶ

δικαίως νόμῳ πολέμου αἰχμάλωτον δειξάσα τὸν δούλον ἐκ παιδὸς χρηματί-
σαντα τοῦ διαβόλου καὶ τοῖς ἐκείνου θελήμασιν εἴκοντα, οὐ καλῶς δὲ κατὰ
τινα θεομηνίαν διὰ τὰς τοῦ λαοῦ ἁμαρτίας οἰά τινα σκηπτὸν καὶ πρηστῆρα
τῷ ἀθλίῳ καὶ τάλαιπῶρῳ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων Κωνσταντίνου ὀρθοδόξῳ
συστήματι, πυρὶ παραδώσοντα αὐτὴν ὡμῶς καὶ ἀπανθρώπως ἐξηκόντισε καὶ 5
ἐπαφῆκεν· αἰχμάλωτον γὰρ καὶ ἐωνημένον ἀνδράποδον ἐπιδημήσαν αὐτῇ,
θητεῦόν τε αἰσχρῶς, καὶ ἀγενῶς τῇ ὑδροφορίᾳ παρὰ τοῖς ὠνησαμένοις, ἐπεὶ
πρὸς ὅτιοῦν τῶν καλῶν ἐπιτηδευμάτων ἄχρηστος ἔδοξεν αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶ-
τον εἰς τὸ ἅγιον ἀποπέμπεται ὄρος, μήποτε τῆς ἐμφύτου ρυπαρίας καὶ τῶν
ἀναγῶγων καὶ ἀπαιδευτῶν ἡθῶν καθαρισμόν τινα καὶ διόρθωσιν λήψεται, 10
ὡς δὲ κἀκεῖσε ὄφθη τῆς τῶν πατέρων διαίτης ἀδόκιμος καὶ ἀπόβλητος, εἰς
τὴν νῆσον Πάτμον ἀπαίρει, ἔνθα τῷ αἰοιδίμῳ ἐκείνῳ διδασκάλῳ Μακαρίῳ
ὁμιλήσας καιρὸν τινα καὶ ἐπιγνωσθεὶς ὁποῖός τις ἦν τὴν ἔσω διάθεσιν, ἐξή-
τησε μὲν τὸ ἱερὸν ἐπιδέξασθαι σχῆμα, ἀντεῖπε δὲ ὁ τῷ ὄντι μακάριος ἀνήρ,
δήπουθεν προγνοὺς κατὰ τινα θείαν ἐπίπνοιαν τὴν ἀναξιώτητα αὐτοῦ, ἐπι- 15
κειμένῳ δὲ καθ' ὑπόκρισιν καὶ γοητείαν ἕρωτος ἀληθοῦς περὶ τὸ ζητούμε-
νον, μόλις συνεχώρησεν αὐτῷ τὸ καλογερικὸν ὑποδέξασθαι σχῆμα, ἐπὶ συν-
θήκῃ τοῦ μένειν ἐφ' ὄρω ζωῆς αὐτοῦ ἐν τῷ τῶν μοναχῶν καὶ ἰδιωτῶν
τάγματι τῆς ἱερωσύνης ἀπεχόμενον· προεῖπε γὰρ θεοπνεύστως καὶ προεφη- 20
τευσεν (οἰά που παρὰ πολλῶν ἀξιολύτων ἀνδρῶν συμπαρόντων καὶ αὐτη-
κῶν γενομένων ἀκριβῶς ἔγνωμεν διηγουμένων), ὡς εἶποτε τὸ ἀνθρωπάριον
τοῦτο ἱερωσύνης ἐπιδράξεται μεγάλην ἐπάξει τῇ ἐκκλησίᾳ φθοράν τε καὶ
ταραχὴν, οἰά που ἐς ὕστερον εἰς ἔκβασιν ἦλθεν ἢ πρόρρησις· τοιαῦτα αὐτῷ
τὰ πρῶτα νεανιεύματα, καὶ προσίμια κάκιστα, καὶ αἰσχρά, καὶ γοητείας ἀνά-
μεστα, καὶ θεὸς ὁ μυκτηριζόμενος· οὐ γὰρ ἡ ἀρχὴ ἀδόκιμος, | κατὰ τὸν φ. 125⁶
οὐρανοφάντορα, καὶ τὸ πᾶν ἀβέβαιον. Οὕτω μὲν οὖν κλέπτει τὴν ἀρχὴν 26
κακούργως τὸ καλογερικὸν σχῆμα ὑποσχόμενος τῆς ἱερωσύνης ἀφέξεσθαι διὰ
βίου. Εἶτα καταλαβὼν αὐθις τὴν Κωνσταντίνου καὶ τὴν ὑπόσχεσιν καὶ τὰς
συνθήκας περικρούψας καὶ ἱερωσύνην ἔχειν ἀληθῆ ὑποκρινάμενος, καὶ ψευ-
σάμενος εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς ἄλλος τις Ἄνανίας σὺν τῇ Σαπφείρᾳ εἰ 30
καὶ μὴ παραυτίκα τὴν δίκην ἔδωκεν ὡς ἐκεῖνος, ἐπιτιμῶντος τοῦ κορυφαίου
τῶν Ἀποστόλων Πέτρον, ταμειουμένης αὐτῷ τῆς ἀξίας κολάσεως ἐν τῇ
ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἀνομήματι συνάπτων τὴν ἀνομίαν, ἀρχιερωσύνης κατα-
τολμᾷ, ὁ καὶ αὐτῆς τῆς ἱερωσύνης ἀνάξιος εἶναι ὑπὸ τοιούτου ἐναρέτου ἀνδρὸς
κεχρηματισμένος· κἀντεῦθεν πρῶτον μὲν ἀρπάζει διὰ μεσιτείας ἕξωτερικῆς 35
καὶ παρανόμου τὴν ἐπαρχίαν Μελενίκου, ἐν ἣ κακῶς διαγενόμενος καὶ μέλ-
λων φονευθῆναι διὰ τὰ πάντολμα αὐτοῦ δεινά, φεύγει μετ' ὀλίγον ἐκεῖθεν
νυκτός, καὶ διὰ τῆς φυγῆς ἐξωνεῖται τὸν θάνατον. Ἐπιδημήσας δὲ πάλιν τῇ
Κωνσταντίνου οἰά τις λοιμὸς ἐπιδήμιος καὶ ἐποφθαλμιῶν ἀείποτε τῷ θρόνῳ
αὐτῆς, ὁ μήτοι γε πατριαρχικῆς ἀξίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ ὄλως ἀμέτο- 40

χος, καὶ καιροφυλακῶν ἐπὶ καταστροφῇ καὶ ὀλέθρῳ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἐφωράθη μὲν κατὰ τῆς πατριαρχείας τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει πατριάρχου κυρ Νεοφύτου διώκων τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ τῆς ἐπιβουλῆς ἐλεγχθείσης, οὐκ ἴσχυσε τότε εἰς ἔργον ἀγαγεῖν τὸν σκοπόν, ἀλλ' ἐπεσχέθη
 5 βαρείας ἐπιτιμήσεσι μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ μακαρίτου Παϊσίου, εὐκαιρίας λαβόμενος διὰ τὴν ἐπισυμβᾶσαν τῇ μητροπόλει Νικομηδείας ἐπιθρηϊαν καὶ ἔξοριαν τοῦ ἀρχιερατεύοντος ἐν αὐτῇ, μηδενὸς τῶν ἄλλων ἀγίων ἀρχιερέων τοῦ φρονήσει, καὶ συνέσει, θεοσεβείᾳ τε καὶ κανονικῇ ἀκριβεῖα κεκοσμημένου τολμήσαντος ἀντιλαβέσθαι τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, ἅτε ἐπισταμέ-
 10 νου καλῶς παράνομον εἶναι καὶ παρὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τὸ ἐγχείρημα, ναὶ μὴν καὶ διὰ τὸ ἐλπίζειν τὴν μετ' οὐ πολὺν κάθοδον τοῦ ὀπωσθήποτε ἔξωσθέντος, καὶ τὴν εἰς τὴν μητρόπολιν αὐτοῦ αὐθις ἀποκατάστασιν, αὐτὸς
 φ. 126^α μόνος ὁ ἀλιτήριος ὡς τολμητίας | αὐθάδης καὶ ἑωσφορικῶν τύφου πεπληρωμένος, ἀρπάζει ὡς μὴ ὄφειλε τὴν μητρόπολιν Νικομηδείας οὐ μόνον
 15 παρανόμως καὶ παρ' ἄξιαν, ἀλλὰ καὶ παρὰ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐλπίδα τίς γὰρ ὄφειλό ποτε παρευδοκιμηθῆναι μετὰ τῆς ἀρχιερατικῆς ὀμνηγύρεως τοσούτους καὶ τηλικούτους ἀξιόους καὶ προσφόρους εἰς προβίβασμον ἀρχιερεῖς, καὶ τὸν χθὲς καὶ πρῶην ἀπὸ Πελοποννησιακῆς αἰχμαλωσίας ἑωνημένον, καὶ ἐν ταῖς στενωποῖς ὑδροφοροῦντα δίκην θητός, τοιαύτης ἐπισήμου ἐπαρχίας
 20 ἐπιδράξασθαι καὶ ταῦτα κατεγνωσμένου καὶ ἀπὸ τῆς προλαβούσης ἐπαρχίας ὡς διείληπται; ἀλλὰ τούτῳ τετόλμηται ἀναιδῶς τῷ παραβολωτάτῳ, ἵν' ἔχη ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἀκροβολιζέσθαι καὶ διώκειν τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινου. Ἐπιλαβόμενος δὲ καὶ τῆς Νικομηδέων ὅσα κἀκεῖσε ἐρραδιουργήσατο πάντες ἴσασι τὸ γὰρ σατανικὸν ἐκεῖνο ἀγγεῖον τὸν ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Κατιρλίου ἀνα-
 25 φανέντα, καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς χριστιανικὸν γένος, κρίμασιν οἷς οἶδε Θεός, ἀναστατώσαντα, αὐτὸς ἐπενόησε καὶ ἐσύστησε καὶ ὅσιον ἀνεκήρυξε τὸν ἀνόσιον, ἄλλος τις χρηματίας ψευδαπόστολος τοῦ ψευδοσίου ὀδηγός τε καὶ διδάσκαλος τῶν τολμηθέντων ὑπ' ἐκεῖνου ἐσύτερον δημοσίῳν κακῶν. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἐν ταῖς δυσὶν ἐπαρχίαις τετολμημένα αὐτῷ ὅποια δὲ τὰ μετὰ ταῦτα ἐν
 30 ταῖς δυσὶ παρανομωτάταις ἐπιβατικαῖς Πατριαρχείαις, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν λησταρχείαις, δι' ὧν τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ληστρικῶς κατεπάτησε, πολλῶ τῶν προτέρων χεῖρω καὶ δυσεβέστερα· τούτου γὰρ τῆς μὲν προτέρας ἐπιπορχία ἦν ἡ βᾶσις καὶ ἡ κρηπίς, ἥτις οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, εἰ μὴ ἄρνησις Θεοῦ ἀπὸ γὰρ τῶν προβεβιωμένων καὶ προτετολμημένων αὐτῷ ἐπιβουλεύειν καὶ
 35 ἐνεδρεύειν τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ ὑποπτος γεγινώς ὡς ταραξίας καὶ τολμητίας ἀναίσχυντος, σωφρονισθῆναι καὶ ἀποχὴν ποιῆσαι τῶν τοιούτων
 φ. 126^β ἐπιβουλῶν συνοδικῶς προτροπέομενος, τὴν μὲν ἦν ὄδινεν | ἐνδοθεν ἐπιβουλήν

¹ Ἐν τῷ Κώδ. σημειοῦται ἐσφαλμένως φ. 127^α ἀντὶ φ. 126^α.

² Ἐν τῷ Κώδ. φ. 127^β.

κρύπτει καὶ ἀρνεῖται διόλου, ὅρκω δὲ τὴν ἀποχὴν βεβαίω, ὃν καὶ ἐδέξατο
ἔνδον τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ μεταξὺ τοσοῦτου πλήθους, προκειμένου τοῦ
ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Τί οὖν τοῦντεῦθεν; Ὀλίγων ἡμερῶν παραδραμουσῶν ἔργω
ἀπέδειξε τὴν ἐπιτοκίαν, ὀρμήσας ληστρικῶς καὶ ἀρπάσας τὸν πατριαρχικὸν
θρόνον καὶ ἐπ' αὐτοφῶρῳ ἀλούς, καὶ καταγνωσθεὶς ἀναφανδὸν ἐπίτοκος 5
πατριάρχης, ἡ δὲ δευτέρα τοσοῦτω διενηνόχε τῆς προτέρας καὶ πλεονεκτεῖ
τὴν ἀσέβειαν, ὅσῳ πρὸς τῇ ἐπιτοκίᾳ ἀπέδειξεν αὐτὸν καὶ φονέα τῇ προαι-
ρέσει πασιδηλον· ἀπὸ γὰρ τῆς ἐξώσεως καὶ ἔξορίας, ἦν κατεδεδείκαστο ἐν τῇ
πρώτῃ πατριαρχείᾳ διὰ τὰ μυρία κακουργήματα αὐτοῦ, χρημάτων δόσεις
ἑαυτὸν ἀπαλλάξας κἂν τῇ νήσῳ Χάλκῃ γενόμενος, ὡς μὴ ὄφελεν, ἐν τῷ δια- 10
τριβεῖν ἐκεῖσε· ἐπεὶ προδιαθέμενος ἦν τὸν ἐν τῷ Κατιρλίῳ ὡς εἴρηται ἀνα-
φανέντα γόγητα, εἰς ἀπάτην καὶ πλάνην τοῦ ἐν ἀπλότῃ χριστιανικοῦ πλή-
θους ταῖς κατὰ μικρὸν διεγέρσει καὶ παντοίαις σατανικαῖς μεθόδοις ταῖς
σκευωρηθείσαις ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ Κατιρλίῳ μαθητοῦ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ διαβό-
λου τὸν χυδὴν λεῶ, ὡς εὐεξαπάτητον ὑποποιησάμενος ἐπὶ προσχήματι οἰοί- 15
τητος πεπλασμένης, πληθὸς τε οὐκ ὀλίγον διεγείρας καὶ ἔκταράξας καὶ κατὰ
τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὄπισσας, τί τερατεύεται τελευταῖον ὁ τῆς ἐκκλησίας
διώκτης καὶ πολέμιος; Τὸν καλῶς καὶ γνησίως πατριαρχεῦοντα μακαρίτην κτθ
Παῖσιον, ἡσύχως διάγοντα καὶ ποιμαίνοντα ἀνεπιμώμως καὶ ἐν εἰρηνικῇ κατα-
στάσει τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, διὰ τῶν σατανικῶν αὐτοῦ κινήματων 20
καὶ μηχανημάτων ἐξῶσαι τοῦ θρόνου βεβουλευμένος κακῶς, πλήθος διεγείρει
ἁμαθῆς καὶ ἀπαιδευτον, ἐξ εὐτελεστάτων καὶ οὐτιδανῶν ἀνδραρίων τοῦ συρ-
φετώδους ὄχλου ἡθροισμένων νέων ἀφρόνων, εὐκαθέκτων ταῖς ὁρμαῖς ὑπὸ
μέθης, ὡς ὑπὸ μαινάδος τινὸς ἐκβεβακχευμένων, τοιοῦτον δὴ δαιμονῶντα
στρατὸν συγκροτήσας, ἐκπέμπει ἐπὶ φόνῳ μὲν τοῦ ἀοιδίμου ἐκείνου πατριάρ- 25
χου, καταστροφῇ δὲ καθόλου τῆς ἐκκλησίας | οἱ τὰ πατριαρχικά πατήσαντες φ. 127^α
ἀνάτορα καὶ τοῦ πατριάρχου ὡς ληστὰι φόνον πνέοντες βαρβαρικῶς θράσει
ἐπιλαβόμενοι, τοῦ μὲν φόνου διήμαρτον, τοῦ Θεοῦ διασώσαντος τὸν ἀνεύθυ-
νον, αἰκίαις δὲ καὶ πληγαῖς καὶ τῶν τριχῶν τοῦ πώγωνος ἀποτίλσεισι καθυ-
βρίσαντες καὶ κατεργασάμενοι, καὶ ἐμπαροινήσαντες, ὅσα καὶ ἀκοαῖς εὐσε- 30
βῶν ἀκούεσθαι ἀφόρητα, αὐτὸν μὲν κατάγουσι καὶ ἐκδιώκουσι τοῦ θρόνου
μετὰ τοσαύτης θεομάχου ὕβρεως ὡς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν οἱ παράνομοι
Ἰουδαῖοι, ἀντιεσάγουσι δὲ τὸν ἀσεβέστατον τοῦτον καὶ παρανομώτατον
Κυρίλλον ἐφηδόμενον τῷ συμβάματι καὶ γαυριῶντα τῷ ἀνδραγαθήματι, ὅτι
εὐτυχῶς καὶ κατὰ γνώμην αὐτῷ ἀπέβη τὰ τοῦ θεομάχου σκοποῦ, εἰς αἰσχρὸς 35
καὶ ὄνειδος τοσοῦτον τοῦ Χριστιανικοῦ γένους, ἃ οὐδέποτε εἶδομεν, οὔτε
ἀκοῇ παρελήφαμέν τινα χριστιανὸν ὑπὸ πατριάρχου ἐμπαρονηθέντα, οὐ
μόνον ἀδίκως καὶ ἀναιτίως, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔσχατον ὅρον ἀσεβείας ἐληλακότα,

1 Ἐν τῷ Κώδ. φ. 128^α.

ὅσα οὐτε ἔθνικοι καὶ οἱ ἔξω τῆς εὐσεβοῦς ἡμῶν πίστεως ἐτόλμησαν ἀν
 καθ' ἡμῶν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐξεπλήττοντο οἱ τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους ὄρων-
 τες τὴν τοσαύτην ἀναίδειαν καὶ ἀποστατικὴν ἀνταρσίαν, δι' ἣν καὶ δικαίως
 ἀγανακτήσαντες οἱ πολυχρόνιοι ἡμῶν αὐθένται ἀγχῶν κατεδίκασαν δύο χρι-
 5 στιανούς ἐκ τῶν ἡγουμένων τοῦ ἀνταρτικοῦ ἐκείνου συστήματος, ἔξωθεν τῆς
 Πύλης τοῦ Φαναρίου, εἰς παράδειγμα τῶν λοιπῶν αὐτοὺς ἀπρωρήσαντες·
 ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο τὸν μιαιώτατον Κύριλλον ἐσωφρόνισεν, οὐδ' ἐπαισχύνθη ὁ
 ἀσυνειδήτος ὄρων σὺν ἅμα τῇ ἐξαίσιτῳ πατριαρχείᾳ αὐτοῦ δύο χριστιανούς
 ἀπηγχονηθέντας, δι' ἣν πεποιήκασιν ἀποστασίαν τῇ ὁδηγίᾳ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐναμ-
 10 βρυνόμενος τοῖς κοινοῖς ἀτυχήμασιν, ἐπέτεινε μᾶλλον τὴν ἀνταρσίαν φρυα-
 φ. 127⁶ ἶξάμενος κατ' αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ εὐσεβείας, νουθετούμενος | καὶ γὰρ
 ὑπὸ τῆς ἱεραῆς τῶν ἀρχιερέων Συνόδου παύσασθαι τῶν ἀνοσιῶν αὐτοῦ τολ-
 μημάτων τούτων, πλεονεξίας, ἀρπαγῆς, ἀδικίας, καὶ μάλιστα τῆς ἥς ἐπενόησε
 καὶ ἐφεῦρε κακούργως καὶ δολίως καὶ ἔξω τῆς κανονικῆς διατάξεως περὶ τοῦ
 15 ἀναβαπτισμοῦ ἀνοήτου φιλονεικίας, καὶ τῷ εὐσεβῶς καὶ συνωδᾷ τοῖς ἱεροῖς
 κανόσιν ὑφ' ἀπάσης τῆς ἱεραῆς Συνόδου καὶ τοῦ εὐγενοῦς καὶ ἀρχοντικοῦ,
 παιδείᾳ τε καὶ μαθήσει νόμων τε καὶ ἱερῶν κανόνων μελέτῃ καὶ ἀκριβεῖ
 πείρᾳ γεγυμνασμένου καὶ κεκοσμημένου συστήματος συγγραφέντι καὶ κυρω-
 θέντι τόμῳ, ὡς ἄλλος τις αἰρετικὸς ἀντιφερόμενος, καὶ τινὰς ἀφανεῖς καὶ
 20 ἀγενεῖς, ἀμαθείᾳ τε ἐσχάτῃ, καὶ βδελυρίᾳ συντετηκότας ἔξωθεν ἐπιδεδμη-
 κότητας καὶ πάντῃ ἀγνοουμένους ψευδοκαλογήρους, γόητας καὶ πλάνους καὶ
 ὑπαρῶν καὶ ὑποκριτὰς καὶ ῥάκια περιβεβλημένους εἰς ἔνδειξιν τῆς ψευδω-
 νύμου ὁσιότητος συλλεξάμενος εἰς ἀπάτην τοῦ χυδαῖζοντος λαοῦ, καὶ τὰ τῆς
 εὐσεβείας ὄργια ἀγνοοῦντος, καὶ συγγραφεῖς αὐτοὺς ψευδοβιβλίον τινὸς
 25 μυρίων βλασφημιῶν καὶ αἰρέσεων πεπληρωμένου ἀποφήνας, αἰρεσιάρχης
 ἀναγορεύεται ὑπ' αὐτῶν καὶ διώκτης τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας παρρησιάζ-
 εται διδάσκων καὶ ἐνεργῶν παρρησίᾳ τὸν ἀναβαπτισμόν, μήπω ἄχρι τοῦδε ἢ
 γνωρισθέντα, ἢ ἐνεργηθέντα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλη-
 σίαν ἐπὶ πέτρας ἀρραγοῦς καὶ ἀσειστοῦ θεμελιωθεῖσαν, καὶ θεῖα νέυσει συντη-
 30 ρουμένην ἀδιάπτωτον μέχρι τέρατος αἰῶνος τῷ οἰκοδομήσαντι καὶ πῆξαντι
 αὐτὴν θεανθρώπῳ λόγῳ, καὶ ἥς οὐδὲ πύλαι Ἄδου κατισχύσαι δυνήσονται
 κατὰ τὴν θεόφθεγκτον ῥῆσιν, αὐτὸς ὁ πάντολμος ἀποστάτης, καὶ πεπωρωμένος
 τὸν νοῦν δισχυρίζεται δεῖξαι ἀμαρτάνουσαν ἄχρι τοῦδε ὡς μὴ ἐπιγνοῦσαν τὴν
 τοῦ ἀναβαπτισμοῦ θεωρίαν, ὡς ἀληθεύειν ἐπ' αὐτῷ τὸ προφητικὸν ῥῆμα,
 35 ἦνοιξεν εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ διήλθεν ἐπὶ τῆς
 φ. 128^α γῆς. Εἰδὼς δὲ ὅτι ἀνένδεκτον πάντῃ τὸ ληρώδημα αὐτοῦ τοῦτο | καὶ μισητὸν
 καὶ ἀποτρόπαιον, τῇ τε ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ τοῖς σοφοῖς καὶ πεπαιδευμένοις τῆς

¹ Ἐν τῷ Κώδ. 128β.

² Ἐν τῷ Κώδ. φ. 129α.

ἐκκλησίας, τὸν διωγμὸν τῶν ἀρχιερέων καὶ πάσης τῆς ἱερᾶς Συνόδου σοφί-
ζεται ὁ παμμίαρος, οὗς δυνάμενος ἀποπέμψαι εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν ἡσύχως,
καὶ ἐντίμως καὶ εὐσηχημόνως <ετοίμων>¹ καὶ προθύμων ὄντων ἀπιέναι οἴκοθεν
χωρὶς τινος βίας καὶ ταραχῆς, καὶ ἐφησυχάσαι ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν, ἐφ' ᾧ
κατακόρως ἔχη ἐντρυφᾶν τῇ ἐσχάτῃ ὕβρει τῶν ἀδίκως διωκομένων ὑπ' αὐτοῦ 5
ἀρχιερέων, τυραννικῶς αὐτοὺς ἐκδιώκει ἀλύσει καὶ πέδαις αὐτοὺς καθειρο-
γνύς, ἐγκρίτους καὶ προβεβηκότας τῇ ἡλικίᾳ γέροντας καὶ αἰδεσίμους ἀρχιε-
ρεῖς, εἶτα καὶ δημίους καὶ βασιανισταῖς παραδιδοὺς ἐπὶ τῆς λεωφόρου ἐλα-
νομένους πανδημεὶ καὶ εἰς ἔξορίαν ἀγομένους, φορικής ἐσχάτης τόλμημα, ὃ
οὐδ' ἂν αὐτοὶ οἱ καταχθόνιοι δαίμονες ἀπετόλμησαν. Συνάμα δὲ τῷ ἀρχιε- 10
ρατικῷ διωγμῷ, βαρβαρικῷ θράσει, καὶ ὠμοτάτῳ κατὰ Φάλαριν ἐκείνῳ
τὸν εἰς ὠμότητα ὀνομαστότατον τύραννον συναπελαύνει καὶ ὅσον σοφίας
καὶ διδασκαλίας, καὶ ἱερᾶς νομοθεσίας μέτοχον σύστημα αὐτῆς· οὐ φέρων ὁ
ἀναιδὴς τῶν αἰσχυρῶν καὶ ἀσεβῶν αὐτοῦ ἔργων ἔχειν σεμνοὺς καὶ εὐσεβεῖς
ἐπόπτας, οὕτως οὖν δραματουργήσας τὴν διαίρεσιν καὶ τὸ σχίσμα ἐν τῷ 15
χριστιανικῷ γένει εἷς τε τὸ πεπαιδευμένον καὶ λόγου μέτοχον, καὶ εἰς τὸ ἀμα-
θεία, καὶ ἀπειρία κατεχόμενον, τὸ μὲν διώκει καὶ κατατρέχει, τὸ δὲ οἰκειοῦται
καὶ προσλαμβάνει· καὶ ἦν ἰδεῖν μετὰ τὴν ἔξωσιν καὶ τὸν διωγμὸν τῶν ἀρχιε-
ρέων καὶ τοῦ κλήρου συνεδριάζοντας τῷ παλαμναίῳ πατριάρχῃ ἀντὶ τοῦ
ἀρχιερατικοῦ καταλόγου καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κλήρου ἀνδρας ἐκ τῶν βαναυ- 20
σικῶν τεχνῶν ἑτερογλώττους, πάντη ἀγραμμάτους καὶ ἀμνήτους καὶ οὐδὲ
τὴν χύδην καθ' ἡμᾶς γλωτταν ἐπισταμένους, πολλοῦ γε δεῖ <καὶ>² τὰ ἐκκλη-
σιαστικὰ καὶ θεῖα καὶ τοῖς θεοῖς καὶ ἱερεῖς νόμοις καὶ κανόνσιν ἀνήκοντα· καὶ
διὰ τῶν τοιούτων συνέδρων ἐπετέλει τὰς τῶν ἀρχιερέων ψήφους ὁ ἀντάρτης 24
καὶ ἀλιτήριος καὶ | τῆς βαναυσικῆς ὄντως ἄξιος ἔργον ἐσχάτης ἀσεβείας καὶ φ. 1286
παρανομίας ἀνάμεστον ἀρχιερεῖς ὑπὸ βαναύσων ψηφίζεσθαι ὅσα δὲ ἐκ τούτου
τοῦ ἀσεβεστάτου τολμήματος ἐπεγέροντο τῇ ἐκκλησίᾳ αἰσχιστα δεινά, καὶ
ὀλέθρια, ἀμύχανον ὅλως ἐξαριθμῆσαι καὶ διηγῆσασθαι κατὰ μέρος. Ἰλιὰς
γὰρ κακῶν τὴν ἐκκλησίαν τὸ τοῦ λόγου κατέλαβε· καθαιρέσεις ἐγκρίτων
ἀρχιερέων, τῶν μὲν χωρὶς τινος ἐγκληματικῆς καὶ κανονικῆς αἰτίας, ἢ ἀπλῶς 30
ἐξετάσεώς τινος καὶ κρίσεως ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἀναγινωσκόμεναι ἄμβωνος· ἄλλων
ἀρχιερέων ἀνευθύνων ἔξορία καὶ διωγμοὶ καὶ γυμνώσεις καὶ ἀφαιρέσεις τῶν
ἐπαρχιῶν παράνομοι, ἄλλων καταδρομαὶ σατανικῶς δραματουργούμεναι
ἐπὶ ζημίαις χρηματικαῖς ἀφορητοῖς, ὧν τὰς μὲν αὐτὸς ἤρπαξε, τὰς δὲ
τοῖς δορυφοροῦσιν αὐτὸν βαναύσοις εἰς ἀρπαγὴν παρεχώρει, ἄλλαι δὲ ἐφο- 35
ρολογοῦντο τοῖς κατὰ τόπον ἐξουσιασταῖς καὶ δυνάσταις τῶν διωκομένων
καὶ πολεμουμένων καὶ συκοφαντουμένων ἀδίκως ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέων, ἐπὶ

¹ Ἡ λ. διαγράφεται.

² Ἡ λ. διαγράφεται.

³ Ἐν τῷ Κώδ. φ. 129β.

τούτοις μαστιγώσεις ὀμότατοι Ἰερωμένων καὶ λαϊκῶν ἀδίκως συλλαμβανομένων, καὶ ἀνηλεῶς τιμωρουμένων διὰ μαστίγων καὶ πληγῶν ἔνδον τῆς πατριαρχικῆς ἀδλῆς, βασιανιστήριον δημόσιον καταστάσης εἰς κόλασιν εὐσεβῶν καὶ τὸ μὲν βαναυσικὸν καὶ ἄτιμον πλῆθος θεραπευόμενον, τὸ δὲ ἔγκριτον καὶ εὐγενὲς καὶ τίμιον καὶ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν τῇ ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ κοσμοῦν καὶ συνέχον βαρβαρικῶς λίαν διωκόμενον, καὶ ὑβριζόμενον. Καὶ τίς ἂν ἀπαριθμησάι ἰσχύσειεν ὅσα ἐκ τῆς ἔλεεινῆς αὐτῆς καταστάσεως ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ ἀνεφύοντο δεινὰ καὶ ὀλέθρια ὅσα ὄρωι συμπτώματα, καὶ πρὸ πάντων ἡ φθορὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων, ὅσα ἐν διαστήματι 10 χρόνων δύο, τὰ μὲν εἰς μάτην ἐκδαπανηθέντα, τὰ δὲ καὶ διαρπαγέντα οὐ τὴν τυχοῦσαν ζημίαν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπήγαγον, ἔξ ὧν ὁ μὲν ἀσυνείδητος ἐκεῖνος φ. 129^α ἐκόμπαζε μεγαληγορῶν, καὶ διεφήμιζεν εἰς τὸ | πλῆθος ὑφαίρεισιν καὶ ἐλάφρωσιν ποιῆσαι τῶν τῆς ἐκκλησίας χρεῶν· ἐφωράθη δὲ ἤδη ἐν τῷ θεωρηθέντι μεταξὺ τοσοῦτων χριστιανῶν λογαριασμῶ τῆς γενομένης δοσοληψίας 15 τῶν Ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων τε καὶ δαπανημάτων, οὐ μόνον οὐδεμίαν ὕφεισιν χρέους πεποικῶς, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὰ διακόσια πούγγια ἐκ τῶν συμπεσόντων εἰσοδημάτων φθείρας καὶ ἀπολέσας, καὶ διώκτης γενόμενος, καὶ φθορεὺς κατὰ πάντα τῆς Ἐκκλησίας· ἀλλ' ὁ πατάσων, καὶ πάλιν ἰώμενος Θεός, εἰ καὶ πρὸς καιρὸν συνεχώρησε διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ τὴν ἁγίαν 20 αὐτοῦ ἐκκλησίαν τηλικαύτῃ περιπεσεῖν συμφορᾷ καὶ τοσοῦτων πειραθῆναι κακῶν, ὅσα οὐδέποτε ἄλλοτε ἠκούσαμεν συμβεβηκέναι, ἔμπης αὐθις εὐσπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς διὰ τὸ ἄφατον αὐτοῦ ἔλεος θεῖα δυνάμει πατάσσει τὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὀρθοδόξου γένους κοινὸν ἐχθρὸν καὶ πολέμιον καὶ αὐτὸς μὲν δικαίᾳ βασιλικῇ ὀργῇ τοῦ πολυχρονίου ἡμῶν ἀνακτος, ἀναμαθόντος τὰ αἰσχιστα καὶ παμμύαρα κακουργήματα αὐτοῦ, λαμβάνει ἐπαξίως τὰ τῆς κακίας ἐπιχειρα' τοῦ τε ἀγιωτάτου θρόνου ἐκβάλλεται καὶ εἰς τὴν νῆσον Κύπρον ἐξόριστος ἀποπέμπεται. Ἡ δὲ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἀναλαβοῦσα καὶ ἀναπνεύσασα τῶν ἀνυποίστων ἐκεῖνων κακῶν καὶ κοσμηθεῖσα αὐθις τῇ ἱερᾷ ὀμηγῦρει καὶ τῇ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ θεῶν νόμων εὐθυδικίᾳ Θεῷ τῷ εὐσπλαγχνισθέντι 30 καὶ διασώσαντι καὶ τὴν εἰρήνην τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ φιλαγάθως πρυτανεύσαντι, τοὺς εὐχαριστηρίους ἀναπέμπει ὕμνους καὶ τὸν οὕτω τῆς Ἐκκλησίας κατορησάμενον καὶ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα ἀνατρέψαντα, καὶ συγγέαντα δίκαια καὶ οὐ μόνον τὸ χριστιανικὸν ἐκταράξαντα σέβας ταῖς μιραῖς αὐτοῦ καινοτομίαις, ἀλλὰ καὶ τὸ χριστῶνυμον πλήρωμα σχίσαντα καὶ διελόντα κατατομῇ 35 θεηλάτῳ, καὶ τὴν εἰρήνην διόλου ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀφελόμενον καὶ ἐχθραν φ. 129^β καὶ πόλεμον μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν | ἐμβαλόντα, ἐφ' ᾧ ἔχει καταδυναστεύειν καὶ τυραννικῶς καταπατεῖν τὸν ἀγιώτατον θρόνον, τὸν ἐπίορκον, τὸν ὑποκρι-

¹ Ἐν τῷ Κώδ. φ. 130^α.

² Ἐν τῷ Κώδ. φ. 130^β.

τήν, τὸν γόητα καὶ φατριαστὴν ἀποστάτην τε καὶ ἀντάρτην καὶ διώκτην τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς Συνόδου, τὸν ἀναίρετην τῶν νόμων καὶ τῶν κανόνων δεῖν ἔγνω κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ταῖς ὑπὸ τῶν νόμων ὄρισμέναις ποιναῖς μετελθεῖν δικαίως τε καὶ νομίμως καὶ κανονικῶς ἐσχάτη καθυποβαλεῖν ἐκκλησιαστικῇ παιδείᾳ διὰ παντελοῦς καθαιρέσεως διὰ τὰ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα κανονικὰ αὐτοῦ ἐγκλήματα ὧν οἱ νόμοι καὶ κανόνες ἀπαραιτήτως τὴν δίκην εἰσπράττονται καὶ ὅπως σφίζεται ὑπόμνημα τοῖς εἰσέπειτα αἰῶσιν εἰς ἀποτροπιασμόν καὶ μύσος καὶ ὄνειδος τοῖς ἀκούουσι τὸ τοσοῦτον φθόνῳ τοῦ διαβόλου φθάσαν παρεισφρησά τῇ ἐκκλησίᾳ μύσος καὶ ἄγος καὶ μηδένα ἔχει τὸν μιμηθῆναι τολμήσοντα· καὶ δὴ γράφοντες Συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων 10 ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν τῇ δυνάμει καὶ χάριτι καὶ ἔξουσίᾳ τοῦ παναγίου πνεύματος ἀποφαινόμεθα, ἵνα ὁ διαληφθεὶς Κακοκύριλλος καθηρημένος ὑπάρχη πάσης ἀρχιερατικῆς καὶ πατριαρχικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως καὶ ἔκπτωτος τοῦ ἀρχιερατικοῦ καταλόγου καὶ ἀπόβλητος καὶ γεγυμνωμένος τῆς θείας 15 χάριτος καὶ μηδεμίαν ἄδειαν ἔχη ἀρχιερατικὴν ἐνδυσθῆναι στολήν, ἢ ἀρχιερατικὸν τι ἐκτελέσαι ὑπουργημα, ὡς καθηρημένος καὶ ἀνίερος, Κύριλλος μόνον λεγόμενος, καὶ ὡς εἰς τῶν ἰδιωτῶν γνωριζόμενος, καὶ μηδεὶς τολμῆσαι συμφορέσαι αὐτῷ ἢ συλλειτουργῆσαι, ἢ ὡς ἀρχιερέα ἢ πατριάρχην τιμῆσαι ἢ τὴν ἀνίερον αὐτοῦ χεῖρα ἀσπασθῆναι ἢ εὐλογίαν καὶ ἁγιασμόν παρ' αὐτοῦ 20 δεχθῆναι ἐν βάρει ἀργίας ἀσυγγνώστου καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ, τοῦ ἀπὸ Θεοῦ κυρίου παντοκράτορος· ἀλλὰ καὶ ὅστις τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν τολμήσῃ πώποτε τὸν ἀσεβέστατον τοῦτον διώκτην καὶ παράνομον ἐπιβάτην καὶ θανάσιμον ἐχθρὸν ¹ [καὶ «ὁ διαφθειράς δὲ ταύτην, ἢ σχίσας καὶ 24 πρὸς ἀφανισμόν ἐκδοῦς» ἀφορισμένος | καὶ πολέμιος τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὀρθοδόξου] συστήματος βοηθῆσαι ἢ συνεργῆσαι, ἢ συμπράξασθαι λόγῳ ἢ ἔργῳ ἐμμέσως, ἢ ἀμέσως, ἢ ὅλως κοινωνῆσαι καὶ συνεφάσασθαι αὐτῷ πρὸς ἠντιναοῦν βοήθειαν εἴτε ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου ἢ τῆς τῶν λαϊκῶν τάξεως ἀνῆρ, ἢ γυνή, ἄρχων, ἢ ἀρχόμενος, μικρός, ἢ μέγας ὡς κοινωνῶν τῷ ἀνομωτάτῳ, διώκτης τε καὶ αὐτὸς καὶ ἐχθρὸς τῆς ἁγίας 30 Ἐκκλησίας γενόμενος, ἀφορισμένος παρὰ Θεοῦ καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον ἐν τε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, αἰ πέτραι καὶ τὰ ξύλα καὶ ὁ σίδηρος λυθῆσονται, αὐτὸς δὲ οὐδαμῶς· κληρονομῆσει τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα, σχισθεῖη ἢ γῆ καὶ καταπίοι αὐτὸν ὡς τὸν Δαθάν ποτε καὶ Κορὲ καὶ Ἀβειρών. Τὰ πράγματα, 35 κτήματα καὶ ὑπάρχοντα αὐτοῦ εἴησαν εἰς παντελῆ ἀφανισμόν καὶ ἐξολόθρευσιν γενόμενα ὡσεὶ κοινορθὸς ὑπὸ ἄλωνος, καὶ ἄγγελος Κυρίου καταδιώξοι

¹ Τὰ ἐντὸς τῶν ἀγκυλῶν φέρονται ἐν τῷ κώδικι, οὐχὶ ὁμοῦ, ὡς φαίνεται, εἰς τὴν προσήκουσαν θέσιν.

² Ἐν τῷ Κώδ. φ. 131 α.

αὐτὸν ἐν διστόμῳ μαχαίρᾳ· ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ προκοπὴν οὐ μὴ ἴδοι πώποτε ἐπὶ ζωῆς αὐτοῦ, εἴη δὲ καὶ πάσαις ταῖς πατριαρχικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος καὶ ἔνοχος τῷ πυρὶ τῆς γεένης. Οὕτω γενέσθω ἐξ ἀποφάσεως.

αψνζ^ο. Ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ εἰς.

Ἦ Ο Ἡρακλείας Ἰεράσιμος, Ὁ Νικομηδείας Γαβριήλ, Νικαίας Ἱερεμίας, Χαλκηδόνος Ἰωαννίκιος, Δέρκων Σαμουήλ, Θεσσαλονίκης Γαβριήλ, Ἀδριανουπόλεως Διονύσιος, Ἀμασείας Βενιαμίν, Πισσιδείας Παῖσιος, Νεοκαισαρείας Γεράσιμος, Φιλιππουπόλεως Σεραφεῖμ, Σεῦδῶν Ἰωαννίκιος, Μιτυλήνης Ἀνθιμος, Διδυμοτείχων Αἰξέντιος, Νέων Πατρῶν Φιλόθεος, Γάνου καὶ Χώρας Νεόφυτος, Χίου Διονύσιος, Προικοννήσου Νικηφόρος, Κῶ Μελέτιος, Δημητριάδος Θεόκλητος, πρῶην Νικαίας Καλλίνικος, πρῶην Κρήτης Γεράσιμος, πρῶην Προϊλάβου Φιλόθεος, πρῶην Τήνου Κύριλλος, Νύσσης Ἰγνάτιος, πρῶην Μύλου Ἀναγίας.

Οὗτος ἔστιν ὁ Κύριλλος ὁ τοῦ πλήθους ἅγιος καὶ ὁ ἅγιος καὶ ὁσίους ὡς ἄλλος πάπας ἀναδείξας καὶ χειροτονήσας, ἀπὸ Θεοῦ ἀδιάλυτος αἰωνίως.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἐν Ἀθήναις κατὰ μῆνα Ἰούλιον 1933

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΙΩ. ΣΑΒΡΑΜΗΣ